

Sisekaitseakadeemia

Päästekolledž

Taavi Kaarmaa

**TULEOHTUSALASE ENNETUSTÖÖ JÕUDMINE EAKATENI
TALLINNA KRISTIINE LINNAOSA NÄITEL**

Lõputöö

Juhendaja:

Pille Tammperre, RN, BNSc

Tallinn 2015

SISEKAITSEAKADEEMIA LÕPUTÖÖ ANNOTATSIOON

Päästekolledž	Juuni 2015
Töö pealkiri eesti keeles: Tuleohutusosalase ennetustöö jõudmine eakateni Tallinna Kristiine linnaosa näitel Töö pealkiri võõrkeeles: Fire prevention measures for elderly on the example of Kristiine district in Tallinn	
<p>Lõputöö on kirjutatud eesti keeles ja koosneb 50 leheküljest Lõputöö koostamisel on kasutatud 29 allikat, töös on 8 joonist ning 1 lisa. Üle Eesti on tuleohutusosalast ennetustööd projekti „Kodu tuleohutuks“ kaudu läbi viidud alates 2007. aastast, kuid seni ei ole uuritud eakate tuleohutusosalaseid teadmisi. On muudetud eakateni jõudmise viise ja informatsiooni edastamist, rakendades individuaalseid külastusi ja vahetumaid vestlusi. Samas pole teada, kas on arvesse võetud õpetamisel eakate õppimise eripärasid. Antud töö eesmärgiks on kirjeldada eakate tuleohutusega seotud teadmisi ja esitada ennetustöö läbiviijatele ettepanekud eakate teadmiste tõstmise parandamiseks. Uurimustöö eesmärgi saavutamiseks:</p> <ul style="list-style-type: none"> • kirjeldatakse ülevaatlilikult ennetustööd, • kirjeldatakse eakate inimeste informatsiooni vastuvõtmist mõjutavaid faktoreid, mida peab arvestama nende õpetamisel ja teadlikkuse tõstmisel, • hinnatakse eakateni jõudnud ennetustöö ulatust, informatsiooni edastamise viise ja arusaadavust ning selgitatakse välja nende eelistused tuleohutusosalase informatsiooni saamise viiside kohta, • teooria ja uuringu tulemuste alusel tehakse järeldused ja ettepanekud eakatele tuleohutusosalase ennetustöö läbiviimise parandamiseks. <p>Läbiviidava analüüsi tulemusel selguvad eakate tuleohutusosalased teadmised ja eakate eelistused tuleohutusosalase ennetustöö läbiviimise parandamiseks. Töös kasutatakse kvalitatiivset uurimismeetodit ja kirjanduse analüüsi. Teises peatükis analüüsitakse uuringu tulemusi ning tehakse uuringu tulemustest järeldused.</p>	
Lisad:	
Võtmesõnad: päästealane ennetustöö, eakate õppimine, eakate tuleohutusega seotud teadlikkus, ettepanekud eakate teadlikkuse tõstmise parandamiseks.	
Võõrkeelsed võtmesõnad: rescue prevention, elderly education, fire safety level of awareness for the elderly, proposals to improve the awareness of the elderly.	
Lõputöö seos riiklike arengukavade ja prioriteetidega: Siseministeeriumi siseturvalisuse arengukava 2015-2020	
Säilitamise koht: SKA raamatukogu	
Töö autor: Taavi Kaarmaa Olen koostanud lõputöö iseseisvalt. Kõik lõputöökoostamisel kasutatud teiste tööde autorite tööd, seisukohad, kirjalistest allikatest ja mujal allikates saadud info on nõuetekohaselt viidatud. Olen nõus oma lõputööavaldamisega elektroonilises keskkonnas.	
Allkiri:	
Vastab lõputöö nõuetele Juhendaja: Pille Tammperre, RN,BNSc Allkiri:	
Kaitsmisele lubatud Kolledži direktor: Ain Karafin Allkiri:	

SISUKORD

SISSEJUHATUS	4
1. TEOREETILISED LÄHTEKOHAD.....	6
1.1. Päästealane ennetustöö.....	6
1.2. Tuleohutuslane ennetustöö ja eakad.....	9
1.2.1. Tuleohutuslane ennetustöö Eestis	9
1.2.2. Tuleohutuslane ennetustöö muudes riikides.....	12
1.3. Eakad, nende õppimine ja õpetamine.....	13
1.3.1. Eakate õppimine.....	14
1.3.2. Eakate õpetamise eripärad.....	15
2. UURIMUSLIK OSA.....	19
2.1. Uurimistöö metoodika ja protseduur.....	19
2.2. Tulemused.....	22
2.3 Arutelu ja järeldused	31
2.3.1 Järeldused.....	35
KOKKUVÕTE.....	36
SUMMARY	39
Viidatud allikate loetelu	40
TABELITE JA JOONISTE LOETELU.....	43
LISA 1. Uuringu ankeetküsimustik	44

SISSEJUHATUS

2013. aastal toimus Eestis kokku 5745 tulekahju ehk 16% rohkem kui 2012. aastal, suurenemine on toimunud eelkõige metsa- ja maastikutulekahjude ning prügi, lõkke ja grilli põlengute arvelt. Hoonetes toimus 1627 tulekahju. 2013. aastal hukkus tulekahjus 47 inimest, 2014. aastal oli hukkunute arv 54 inimest. 2013. aastal hukkus eluhoonetes 36 inimest, kellest 22 olid pensionärid, 12 olid töötud, 6 arvatavat kodutut, 4 töötavat ning 3 kohta informatsioon puudub. 70% hukkus hoones, kus puudus suitsuandur. (Uku, 2014)

2014. aastal hukkus Päästeameti statistika andmete kohaselt 54 inimest, kellest 40 olid mehed ja 14 naised. Hukkunute üle 61-aastaseid oli 25. Kõige suurem hulk hukkunute olid pensionärid ja töötud, vastavalt 26 ja 10. Hukkunute 36 olid väidetavalt alkoholijoobes. 30 hoones, kus hukkus inimene, ei olnud paigaldatud autonoomset tulekahjusignalisatsioonandurit. Üheteistkümmes hoones oli see paigaldatud, kuid ei hakanud tööle ning neljas oli sündmuskoht hävinenud ning ei olnud võimalik kindlaks teha. (Päästeamet, 2015)

Päästeamet on algatanud erinevaid ennetustöö kampaaniaid, mis on mõnes valdkonnas andnud tulemusi. Tulekahjude arv ja nendes hukkunute arv püsib aga endiselt kõrge. Tulekahjus hukkunute suure osakaalu moodustavad eakad (2013 a. 47%, 2014 a. 48%) (Uku, 2014; Päästeamet, 2015). Probleemse sihtgrupini jõudmiseks alustas Päästeamet juba 2007. aastal projekti “Kodu Tuleohutuks”. Nimetatud projekti eesmärgiks oli muuta Eestimaa kodud tuleohutuks ja riskirühmana defineeritakse selles projektis sotsiaalselt vähekindlustatud inimesi, valdavalt mehi, kes on 51a. vanad, töötud või pensionärid. (Laube ja Uku, 2014)

Inimeste informeerimine ja teadlikkuse tõstmine on esimene samm ühiskonna ohutusalases harimises. Informatsiooni jagamine peab olema suunatud kindlatele ühiskonnagruppidele (noored, vanad, puuetega, harimatud jne.), arvestades nende maailmavaadet, võimeid ja vajadusi. (Coppola, 2007 ref Luht, 2011) Vananedes tekivad muutused inimese kognitiivses, psühhomotoorses ja tundmuslikus valdkonnas. Normaalne vananemine toob kaasa muutused sensoorses (ehk aistingutega seotud) süsteemis, lihas-luukonnas ja eaka sotsiaalses taustas. Kõik need muutused mõjutavad ka õppimist ja arusaamist. (Best, 2001)

Ennetustöö läbiviimisel on muudetud eakateni jõudmise viise ja informatsiooni edastamist, rakendades individuaalseid külastusi ja vahetumaid vestlusi. Ennetustööga on suudetud tulekahjus hukkunute arvu vähendada: projekti algusaastatega võrrelduna on see langenud üle 50%. Viimastel aastatel see arv on püsinud samal tasemel ja endiselt on suur eakatest hukkunute osakaal. (Päästeamet, 2015) Võimalik, et senised ennetustööga seotud käitumistaktikad pole eakatele sobivad olnud või on probleemiks teemast arusaamine. Seega on oluline uurida, kui palju on eakad saanud aru tuleohutusalasest informatsioonist ja kas nende eelistused informatsiooni saamiseks on samad, mis on rakendatud seni informatsiooni edastamisel. Käesolevas uurimistöös antakse ülevaade eakate informatsiooni vastuvõtmist mõjutavatest faktoritest ja kirjeldatakse, millised on eakate teadmised seoses tuleohutusega. Selleks, et ennetustööd arendada vastavalt eakate vajadustele, tuleks autori arvates uurida ka eakate eelistusi seoses informatsiooni saamisega ning seejärel esitada ettepanekud eakatele tuleohutusalasest ennetustöö läbiviimise parendamiseks.

Läbiviidava analüüsi tulemusel selguvad eakate tuleohutusalasest teadmised ja eakate eelistused tuleohutusalasest ennetustöö läbiviimise parandamiseks. Töös kasutatakse kvalitatiivset uurimismeetodit.

Lõputöö eesmärgiks on kirjeldada eakate tuleohutusega seotud teadmisi ja informatsiooni saamise eelistusi Tallinna Kristiine linnaosa eakate näitel ja esitada ennetustöö läbiviijatele ettepanekud eakate teadmiste tõstmise parandamiseks.

Uurimustöö eesmärgi saavutamiseks:

- kirjeldatakse ülevaatlikult ennetustööd,
- kirjeldatakse eakate inimeste informatsiooni vastuvõtmist mõjutavaid faktoreid, mida peab arvestama nende õpetamisel ja teadlikkuse tõstmisel,
- hinnatakse eakateni jõudnud ennetustöö ulatust, informatsiooni edastamise viise ja arusaadavust ning selgitatakse välja nende eelistused tuleohutusalasest informatsiooni saamise viiside kohta,
- teooria ja uuringu tulemuste alusel tehakse järeldused ja ettepanekud eakatele tuleohutusalasest ennetustöö läbiviimise parendamiseks.

Autor tänab juhendajat Pille Tammperet ja Põhja Päästkeskuse Ennetustöö büroo juhtivspetsialisti Marina Moltšanovi asjakohaste andmete eest.

1. TEOREETILISED LÄHTEKOHAD

1.1. Päästealane ennetustöö

Ühiskonna harimine on informatsiooni jagamine ülesandega jagada inimestega informatsiooni, mida nad vajavad, et teha teadlikke iseseisvaid otsuseid riskidest tervisele, ohutusele ja keskkonnale. Ühiskonna harimine sisaldab kolme peamist eesmärki: teadlikkus ohtudest, käitumine (käitumine õnnetuse ennetamiseks/ära hoidmiseks, valmisolek õnnetusteks, õnnetusejärgne käitumine/reageerimine, taastamise oskus) ja hoiatamine. Inimeste informeerimine ja teadlikkuse tõstmine on esimene samm ühiskonna ohutusosalises harimises. Inimesi informeerides ei piisa vaid ohtudest rääkimisest, neile tuleb selgitada, kuidas oht neid puudutab. Inimesed peavad aru saama riskidest ja ohtudest ning alles siis on efektiivne informatsioon käitumiste kohta. (Coppola, 2007 ref Luht, 2011)

Pärast Eesti riigi taasiseseisvumist ja päästealaste struktuuride reorganiseerimist liideti 1992. aastal endine tsiviilkaitse staabi alusel reorganiseeritud päästeamet ning siseministeeriumi tuletõrjevalitsuse alusel moodustatud tuletõrjeamet Päästeametiks. Esimesed aastad asetis põhiohk reageerivate jõudude loomisele, koolitamisele ja vajaliku varustuse tagamisele. Kui see süsteem hakkas juba toimima, lisandusid ülejäänud nüüdseks igapäevased tegevussuunad, sh ennetustöö. Ennetustöö muutus päästeala tegevustes rohkem nähtavaks 21. sajandi alguses, kui 2001. aastal leiti esimest korda võimalus rahastada mittetulundusühingute projektipõhiseid ennetustegevusi. Ennetustöö on päästeala eraldiseisev tegevusvaldkond juba aastast 2006, kui kinnitati päästeala ennetustöö strateegia ja asuti riiklikul tasemel ellu viima mitmeid tuleohutusprojekte. (Luht, 2014, lk. 101-102)

Päästealase ennetustöö eesmärk on kujundada Eestis elukeskkond, kus igaüks loob ning väärtustab ohutust ja turvalisust. See omakorda aitab vähendada õnnetuste ja nendes hukkunute ning vigastatute arvu, samuti teisi õnnetustest tingitud kahjusid. Praegune avalikkusele kättesaadav Päästeameti struktuur näeb ette, et igas Eesti maakonnas peaks olema vähemalt üks ennetustöötaja, kelle hooleks on teavitus ja teiste ametkondadega koostöö suunamine. (Päästeamet, 2014a) Igas maakonnakeskuses töötavad Päästeameti tuleohutusjärelvalve ametnikud. Järelevalveteenistuse koosseisus on kolm bürood (tuleohutuskontrolli-, insenertehniline- ja menetlusbüroo), mis tegelevad asjade, seadmete ja

tegevuste tuleohutusnõuetele vastavuse kontrolliga ning tulekahju põhjuste välja selgitamisega. Lisaks tegeleb tuleohutusjärelvalve ka koolitamise ja teavitamisega, et suurendada järelvalve sihtrühmade teadlikkust tuleohutusnõuetest ja nende täitmisest. (Päästeamet, 2014b)

Senini on peamiselt tegeletud tule- ja veeõnnetuste ennetamisega, kuid nüüd on võetud sihiks laiendada tegevust vastavalt nendele sündmustele, millele reageeritakse (nt tulekahju, transpordiavarii, veeõnnetus, ohtlike ainete õnnetus, keskkonnaalane õnnetus (õlireostus maismaal, kaldaalal, rannikul, siseveekogul, loomade päästmine) (Luht, 2014, lk. 10).

2007. aastal alustati laiemalt ennetustöö üleriigiliste projektidega, millega juhitakse inimeste tähelepanu ohtlikule käitumisele ning õpetatakse ohutut käitumist (Luht, 2014, lk. 102). Olemas on veeohutusele ja tuleohutusele suunatud teemalehed (www.veeohutus.ee, www.kodutuleohutuks.ee, www.suitsuandurid.ee, www.tulekustuti.ee), kust inimene saab enda teadmisi testida ja leiab informatsiooni ohutu käitumise kohta. Eraldi on teemaleht õpilastele ja õpetajatele (www.ohutusope.ee), kus materjali nii lastele kui ka lapsevanemale ja õpetajale.

Uppumissurmade ennetamine võeti päästeameti tegevuskavasse 2010. aastal. Esimese aasta kampaania *slogan* oli: „Kui võtad - võta kuivalt“. 2011. aasta kampaania sihtgrupiks on veeääres pidutsevad seltskonnad, mille liikmed vanuses 20-30 aastat ja sõnumiks: „Kui jood, ära mine ise ega luba ka kedagi teist joobes vette“. 2012. aasta kampaania sõnum oli: „Ära lase purjus sõpra vette“. 2013. a. Päästeameti veeohutuskampaania *sloganiks* oli „Ütle purjus ujumisele EI!“. (Veeohutus, 2014) Päästeameti 2014. a. veeohutuskampaania tunnuslauseks oli „Ära lase purjus sõpra vette!“, millega sooviti tuletada meelde, et mitte ükski reklaam ei suuda purjus inimest vette minemast takistada, aga sõbrad suudavad. Kampaaniate raames valmisid erineva pikkusega videoklipid ja nende lühiversioonid, mida näidati erinevates meediakanalites. Viimastel aastatel on lisandunud ka kaubanduskeskustes põrandakleebised ja ohutussõnumiga reklaampüstakud, tänavatel ja ajalehtedes olevad trükireklaamid ning temakohaseid klippe levitatakse sotsiaalvõrgustikes. Kampaania on suunatud noortele, 20-35-aastastele veekogude ääres pidutsevatele isikutele. (Veeohutus, 2014)

Noortele on valminud koolitusprogramm „Veeohutusest 16–18-aastastele noortele“, mille eesmärgiks on suurendada õpilaste teadmisi veeohutuse valdkonnast ja aidata kaasa uppunute arvu

vähendamisele. Sihtgrupiks üldhariduskooli gümnaasiumiaste ja kutsekoolide 16–18-aastased noored (Luht, 2014, lk. 149).

Demineerimisalast ennetustööd on Eestis tehtud alates 1992. aastast, organiseeritud ja planeeritud demineerimisalane ennetustöö sai alguse 2000. aastal, kui Ameerika Ühendriikide kaitseministeerium asus seda rahaliselt toetama. Koostati uurimusi, mille alusel töötati välja reklaamklipid ja ennetustöö abivahendid. Alates 2009. aastast tegeletakse demineerimisalase ennetustööga süstematiseeritult ja tegevused on suunatud peamiselt kuuendatele klassidele. Kasutuses on õppefilmid „Ettevaatust, plahvatab” (2001) ning „Ära puutu pommi” (2009). Alates 2012. aastast on demineerimisvaldkonna teenuste hulgas teavitus- ja koolitusteenus, mille käigus peetakse infotunde koolides ja üritustel (lapsi informeeritakse võimalike plahvatusohtlike objektide tuvastamisest ja käitumisest olukorras, kui on tuvastatud plahvatusohtlik objekt kuni demineerimisrühma saabumiseni). Lisaks korraldatakse informatiivseid kampaaniaid ning töötatakse välja ja ajakohastatakse käitumisjuhiseid. (Luht, 2014, lk. 102-103)

Suitsuandurite alast teavitustööd alustas Päästeamet aastal 2006. Näiteks oli Eestis suitsuandur 2008 aastal, enne selle kohustuslikuks muutumist vaid 38% kodudes, kuid pärast kohustuse kehtestamist 2009. aastal on üha enamates kodudes tulekahju avastamisseadmed. 2010. aastal oli see näitaja 80% ja 2011. aastal juba 94% (Siseministeerium, 2012)

Teavitustööst hoolimata on viimastel aastatel hakanud välja joonistuma mõned murettekitavad tendentsid: peamise riskirühma ehk eakate kodudes leidub üha rohkem suitsuandureid, mis polnud tulekahju puhkemise ajal töökorras tühja või eemaldatud patarei tõttu. Sageli on suitsuanduri patarei vahetamine eakatele endile keeruline nende piiratud liikumisvõime tõttu ning 2011 ja 2013. aastal korraldatud kampaaniad kutsusid elanikkonna nooremaid liikmeid üles kontrollima oma vanemate ja eakate lähedaste suitsuanduri korrasolekut ning vahetama vajadusel patareid. (Suitsuandurid, 2013)

Suurim tuleohutusala algatus oli projekt „Kodu tuleohutuks”, mille idee pärines juba aastast 2001. Projekti üldine eesmärk oli sõnastatud järgmiselt: „Paranenud on inimeste teadlikkus tuleohutusala riskidest ning omandatud on oskused, teadmised ja vahendid, et tagada tuleohutus oma kodus.” Projekt viidi ellu Päästeameti ja nelja regionaalse päästkeskuse ühistööna. 2007. aastal valmis päästeameti tellimusel õpetlik draama „Miks see just meiega pidi juhtuma?”, milles

tutvustatakse tulekahju levinuimaid tekkepõhjuseid ja tagajärgi. Järgmisel aastal valmis teaduslik dokumentaalfilm „Teoreem tulest”, milles lavastuslikud stseenid vahelduvad spetsialistide asjakohaste kommentaaridega. (Luht, 2014, lk. 102)

Päästeala ennetustöö sihtgruppidele korraldatakse tule-, vee- ja plahvatusohu teemadel infopäevi, ohutuspäevi, meediakampaaniaid ning levitatakse informatsiooni internetis. Peamised teemad infopäevadel on suunatud tulekustutusvahendite, tulekahju avastamiseadmete, tuleohutu käitumise, veeohutuse põhitõdede, päästerõnga ja viskeliini tutvustamisele. Selleks jagatakse infomaterjale ja tehakse võimaluse korral praktilisi harjutusi. Ohutuspäevad on infopäevadest efektiivsemad ja nende eesmärk on korraldada põhjalikke üritusi, mille käigus tutvustatakse ka pääste- ja demineerimistehnikat. Meediakampaaniad on mõeldud peamiselt tule- ja veeohutusteadmiste parandamiseks ning konkreetsete tegevuste propageerimise abil ohutu elukeskkonna loomiseks. (Luht, 2014, lk. 67) Meediakampaaniate aktiivseks perioodiks on üldjuhul planeeritud 2–3 nädalat, millele võib lisanduda passiivne periood (nt veeohutuskampaania puhul). (Luht, 2014, lk. 67)

Päästeasutused teevad aktiivselt koostööd koos omavalitsuste ja maavalitsustega, et parandada ning leida võimalusi, kuidas toetada ja nõustada vaesemaid peresid tuleohutust puudutavates probleemides. Omavalitsusest saadakse informatsiooni nende nn riskiperede kohta ja komandode liikmed käivad neid peresid nõustamas. Kodukülastusi tehes kedagi ei trahvita, vaid fikseeritakse olemasolev olukord ja arutatakse võimalikke lahendusi. (Päästeamet, 2007)

Päästeamet hindab oma ennetustegevust viimaste aastate jooksul heaks, kuna on suudetud õnnetustes hukkunute arvu vähendada ning on säilitanud kodanike hulgas kõrge usalduse. Kodanike arvates on Päästeamet kõige usaldusväärsem avaliku sektori organisatsioon tänu headele töötulemustele. Päästeameti strateegiaks on kõrge usalduse hoidmine ning kvaliteetse teenuse pakkumine. (Päästeamet, 2014)

1.2. Tuleohutusalane ennetustöö ja eakad

1.2.1. Tuleohutusalane ennetustöö Eestis

Selleks, et ennetustöö oleks tõhus, tuleb mõista inimese ümber toimuvat ja saada aru sellest, miks ta ühel või teisel viisil käitub (Luht, 2014, lk. 17) Informatsiooni jagamise viisid peavad olema suunatud

kindlatele ühiskonnagrupid (noored, eakad, puuetega, kindlustamata, harimatud), arvestades nende maailmavaadet, võimeid ja vajadusi. (Coppola, 2007 ref Luht, 2011)

Enamasti on ennetustöö elluviimise neli peamist sihtrühma: 1. kogu elanikkond; 2. kõrge riskiga elanikkond; 3. koolilapsed; 4. töötavad inimesed. Esimesed kaks hõlmavad kogu või olulist osa probleemist. Järgmisesse kahte rühma kuuluvad inimesed veedavad olulise osa ajast ideaalses õppekeskkonnas. Teha ennetustööd nii, et see jõuab kõigini ja on eesmärgipärane, on peaaegu võimatu, seda nii suure maksumuse kui ka elanikkonna erisuste tõttu. Kõige odavam ja lihtsam on teha programme, mis on suunatud madalaimale riskigrupile ja neile, kes seda tegelikult ei vajakski. (Coppola, 2007 ref Luht, 2011)

2007. aastal käivitas Päästeamet projekti “Kodu Tuleohutuks”. Projekti eesmärgiks oli muuta Eestimaa kodud tuleohutuks ja jõuda riskirühmani, kellega juhtub kõige rohkem õnnetusi. Riskirühmana defineeritakse selles projektis sotsiaalselt vähekindlustatud inimesed, valdavalt mehed, kes on 51 a. vanad, töötud või pensionärid. Statistikaameti andmeil on 49301 eluruumi, kus elab 119444 peret, kellel tuleohutuslase info kättesaamine ja mõistmine võib olla raskendatud. Just need pered valiti eelkõige sihtrühmaks. (Laube ja Uku, 2014)

Projekti alguses defineeritakse kaugemaks eesmärgiks (aastaks 2011): tulekahjude arv eluhoonetes vähenenud vähemalt 15% võrra ja eluhoonete tulekahjudes hukkunute arv vähenenud vähemalt 15% võrra. 2008 aasta eesmärkideks oli: külastatud ja nõustatud on vähemalt 5700 leibkonda, osaletud praktiliste tegevuste kaudu vähemalt 103-l üritusel. Projekti sihtrühmaks sotsiaalselt kindlustatud inimesed ja sotsiaalselt vähekindlustatud inimesed. (Luht, 2011b)

2014. aasta projekti “Kodu Tuleohutuks” eesmärgiks oli suurendada kodukülastuste arvu, kaasates päästekomandosid, läbi viia täiendkoolitusi, et tõsta kodukülastuste läbiviimise efektiivsust ja selgitada välja kodude tuleohutuslane olukord. Tänu päästekomandode kaasamisele suudeti kodukülastuste arvu suurendada 1000-2000 pealt 8767 peale. Kodukülastuse läbiviijad täitsid ühtlasi ankeedi, mis oli välja töötatud Päästeameti ennetustöö osakonna poolt, et koguda andmeid kodudes valitseva tuleohutusolukorra kohta. Külastati kokku 8767 leibkonda, kokkuvõtte tehti 7549 eluruumi kohta. (Laube ja Uku, 2014)

2014. aasta kodukülastusest tehti kõige rohkem korterelamutes ja eramajades (vastavalt 4163 ja 3150), järgnesid ridaelamud (164), suvilad (32) ja 40 on teadmata. Eluruumides oli inimesi erinevas vanuses: 18-64-aastaseid 45%, 65 ja vanemaid 33%, 8-17- aastaseid 12% ja kuni 7-aastaseid 9%. (Laube ja Uku, 2014)

Kodukülastusi tehes kontrolliti ka hoone välist tuleohutust, elektri- ja kütteseadmeid. Tulemused osutusid suhteliselt heaks (86% kodudes võis elektrisüsteemi korrasoleku lugeda heaks, küttesüsteemi paigaldus ja korrasolek hinnati heaks 82%. Suitsuandur oli olemas 62% külastatud kodudest. Kodukülastuste käigus paigaldati suitsuandur 2402 koju, neist kõige enam paigaldati Lõuna piirkonnas(749), järgnesid Lääne (598), Põhja (551) ja Ida (504). (Laube ja Uku, 2014)

Lisaks testiti elanike teadmisi õnnetusest teatamise kohta. 86% leibkondadest teadis, millisele telefoninumbrile helistada õnnetuse korral ning 80% külastatud leibkondadest teadis, kuidas anda informatsiooni õnnetuse korral päästemeeskondadele. Neile, kellel puudus teadmine Häirekeskuse numbri kohta, jagati kleepse, mille peal on number.(Laube ja Uku, 2014)

2015. aasta eesmärgiks on suurendada kodukülastuste arvu 15000-ni ja täiendada kodukülastajate jaoks ankeeti, et teha täpsemaid kokkuvõtteid kodudes valitseva tuleohutusolukorra kohta. (Laube ja Uku, 2014)

Eakatele on välja töötatud tuleohutuse alane koolitusprogramm, mille eesmärk on anda eakatele esmaseid tuleohutusteadmisi. Koolituse kestvuseks on planeeritud 90 minutit ja see peaks sisaldama vähemalt ühte eaka poolt läbi tehtavat praktilist ülesannet: hädaabinumbrile helistamine ja tee juhatamine õnnetuspaigale. (Päästeamet, 2011)

Eesti-Sveitsi koostööprogrammi projekt „Tuleohutuse suurendamine Eesti ööpäevaringses kasutuses olevates ravi- ja hoolekandeesutustes“ raames kindlustati Eesti haiglate ja hooldekodude tuleohutust. Eesmärgiks oli tõsta Eesti haiglate ja hooldekodude tuleohutust, vähendada ohtu nii patsientide kui meditsiinipersonali ja külastajate elule, samuti vähendada varalise kahju tekkimise tõenäosust. Projekti käigus hinnati kõigi teadaolevate ööpäevaringset teenust osutavate haiglate ja hooldekodude tuleohutusriske, analüüsiti haiglate ja hooldekodude tuleohutusnõudeid. Projekti käigus soetati haiglatele ja hoolekandeesutustele päästelohistid ja mittepõlevad voodimadratsid. Projekti tulemina

valmis koolitussüsteem ja koolitusmaterjal personali tuleohutuselaseks koolitamiseks, samuti haiglate ja hooldekodude tuleohutusvaldkonna arengustrateegia. (Päästeamet, 2014b)

1.2.2. Tuleohutuselane ennetustöö muudes riikides

Soomes on tulesurmade arv väga kõrge võrreldes teiste Lääne-Euroopa riikidega. Aastal 2010 oli tulekahjus surnud meeste keskmine vanus 55 aastat ja naiste keskmine vanus 61 aastat. Meeste riskirühmaks on 60-69 aastat. Soome sisejulgeoleku programm on seadnud eesmärgiks vähendada 2015. aastaks tulesurmade arvu 50 peale. Soome Päästeamet korraldab kampaaniaid tuleohutuse teadlikkuse tõstmise kohta ning osaleb julgeolekukoostöö kampaaniatel. Kampaaniateks on näiteks “112 päev”, “Kas sul piiksub”, “Kodus õnnetuste ära hoidmine,” “Päev tuletõrjekomandos,” ja “Targalt vees” (Sisäministerö Inrikesministeriet, 2015)

Tuleohutuse erirühmaks peetakse Soomes vanemaid inimesi, puuetega inimesi ning sisserrännanuid. Selliseid inimesi aitavad sotsiaaltöötajad, kes käivad hoolekande asutustes ja teevad kodukülastusi. Päästeamet koolitab sotsiaaltöötajaid, et nad oskaksid koolitada ja õpetada erivajadustega inimesi. Seadus nõuab sotsiaaltöötajatelt aruandeid kodu tuleohutuse kohta. Kui aruandes selgub, et elanikud ei suuda piisavalt tuleohutust ja kiiret evakuatsiooni tagada, tuleb paigaldada automaatsed tulekustutussüsteemid. Tuleohutuse erirühmadele on koostatud vabalt kättesaadav õppematerjal. Õppematerjal on tehtud eelkõige sotsiaal- ja tervishoiu vajadustega inimestele, kuid sobib ka nende hooldajatele. Õppematerjal on tehtud soome, rootsi, inglise, prantsuse ja somaalia keeltes. (Paloturvalisuus, 2012)

Tervishoiu- ja sotsiaaltöötajad läbivad koolituse, mis kestab 8 tundi ning selle läbimisel saab töötaja sertifikaadi, mis kehtib 5 aastat. Koolitus on mõeldud kõigile tervise- ja sotsiaalteenust pakkuvatele töötajatele. Kursuse sisu hõlmab ohutust erinevates sotsiaaltöö- ja tervishoiuvaldkondades; tuli, tulekahju ja selle ennetamine; tulekahju olukorras käitumine, kustutustööd ja elektritulekahjud; isikukaitsevahendid, vägivallaolukordade ennetamine; praktiline harjutus: turvaline kõndimine, väljumine ja evakueerumine, tule kustutamine, esmaabi andmine ning eksam. (SPEK, 2015) Soome Siseministeriumi strateegia 2025 näeb ette, et tehakse rohkem koostööd ennetustöö partneritega (Sisäasiainministeriö, 2012)

Suurbritannia Tuletõrje ja Päästeteenistused on viimase kolme aastakümne jooksul teinud edukat ennetus- ja koostööd, vähendamaks tulekahjudes vigastatute ja surnute arvu. Alates 2004. aastast on see kohustus fikseeritud „Tuletõrje- ja Päästeameti teenused” seaduses. Nimetatud seadus sätestab muuhulgas, et on vajalik teha nõustamisi seoses tulekahjude ennetamisega ning tulekahju korral käitumisega. (Lowton, 2010)

Londonis on kohalik Londoni Tuletõrjebrigaad välja töötanud oma tuleohutuslase strateegia eakate inimeste jaoks, strateegia kujundamisel oli aluseks ka Londoni eakate inimeste strateegiadokument. Strateegia konkreetne eesmärk on parandada tuleohutuslase käitumist vanemate inimeste seas, kohustab jätkama ja laiendama eakate kogukonna ohutu käitumise algatusi, kaasa arvatud kodude tuleohutuslaseid külastusi. Need külastused on suunatud ohustatud inimeste gruppidele Londoni nendes piirkondades, kus tulekahjude ja tulesurmade arvud on kõrged. Näiteks riskide vähendamiseks keskendutakse "kohad ja näod" lähenemisega nendesse piirkondadesse ja gruppidele, kus on või kes on kõige suuremas ohus nii tulekahju tõenäosust kui ka tagajärgi hinnates. (Lowton, 2010)

1.3. Eakad, nende õppimine ja õpetamine

ÜRO definitsiooni järgi peetakse eakaks inimeseks üle 60-aastast inimest. Statistikud kasutavad vana ea ehk eakate defineerimiseks sageli 65. eluaastat. Vananemist saab vaadelda nii indiviidi tasandi protsessina, mida iseloomustab inimeste üha pikem eluiga; ühiskonna tasandilt lähtuvalt, kus tähelepanu pälvib vanemaealiste osakaalu suurenemine elanikkonnas, kui ka kvalitatiivseid aspekte ehk vanemaealistega seotud käitumisviise ja ootusi analüüsid. Lisaks on eaka vanusepiir pidevas muutumises, kuna muutub keskmine eluiga ja pensioniiga. (Sotsiaalministeerium, 2013) Antud lõputöös peetakse eakaks inimeseks üle 60-aastast.

2011. aastal moodustasid 50-aastased ja vanemad elanikud Eesti rahvastikust veidi enam kui kolmandiku – 36,2% (485 737 inimest). 1991. aastal ulatus selle vanuserühma osakaal rahvastikus 30% piirini. 65-aastaste ja vanemate inimeste osakaal elanikkonnas on aastatel 1991–2011 kasvanud 11,7%-lt 17%-ni. Vanemaealiste osakaal kohalikus elanikkonnas maakondade võrdluses varieerub: 50-aastaste ja vanemate elanike osakaal maakonna rahvastikus on suurim Ida-Virumaal (40,2%) ning väikseim Tartumaal (32,4%); eakate, 65-aastaste ja vanemate osakaal on suurim Võrumaal ja Valgamaal (19,2%) ning väikseim Hiiumaal (15,7%). Lisaks esinevad ka piirkondlikud erisused

selles, kas eakamad elanikud elavad linnas või maal. Kui Harjumaal elab 85% 65-aastastest ja vanematest linnas ja 15% maal, siis näiteks Põlvamaal on osakaal vastupidine – vaid 15% elab linnas ja 85% maal. Ainult neljas maakonnas (Harju, Ida-Viru, Pärnu ja Tartu) ületab linnas elavate 65-aastaste ja vanemate elanike osakaal maal elavate eakate osakaalu. (Sotsiaalministeerium, 2013)

Kui 65–74-aastastest on 63% naised, siis 75-aastaste ja vanemate hulgas on see näitaja 72%. Selle peamine põhjus on suur erinevus naiste ja meeste oodatavas elueas – Eesti naised elavad meestest keskmiselt üle kümne aasta kauem. Inimeste vanuse kasvades suureneb ka üksi elavate inimeste hulk. Kui 55–64-aastastest naistest elab üksi veidi üle neljandiku, siis 65–74-aastastest juba 42%. 75-aastaseks või vanemaks elanud naistest on üksi jäänud juba üle poole (55%). (Sotsiaalministeerium, 2013)

1.3.1. Eakate õppimine

Vanemaealised ei moodusta ühiskonnas ühtset rühma, nad erinevad üksteisest oma haridusliku tausta, sissetulekute, majandusliku toimetuleku, sotsiaalse staatuse, tervisliku seisundi, elukoha, leibkondliku kuuluvuse ja paljude teiste näitajate poolest. Samuti on vanemaealises elanikkonnas ka vanuseliselt eristatavad rühmad, nt töö- ja vanaduspensioniealised, kes samuti erinevad oma eluolu, vajaduste, võimaluste ja ressursside poolest. (Sotsiaalministeerium, 2013)

Kuigi igal eagrupil on sarnaseid jooni, millele tuleb tähelepanu pöörata, ei ole kaks inimest täiesti sarnased. Eakate sotsiaalsed, füüsilised ja bioloogilised näitajad on palju erinevamad kui teistel sihtrühmadel. (Luht, 2014) Normaalse vananemise ajal tekivad muutused kognitiivses, psühhomotoorses ja tundmuslikus valdkonnas ja need muutused mõjutavad õppimist. (Best, 2001) Paju (2005, lk 13-14) toob oma magistritöös esile peamisi põhjuseid, mida peetakse takistusteks eakate eluperioodil. Nendeks on tunnetuslike protsesside allakäik, peamised protsessid on seotud mälu, tähelepanu ja keeleliste oskustega. Inimestel on vale arvamus, et vananemise käigus toimub võimekuse kaotus. (Paju, 2005, lk 13-14)

Vananedes väheneb neuronite arv ja aju verevarustus alaneb ning seetõttu langeb eakatel vaimne võimekus. Need muutused mõjutavad seda, mis on seotud võimega mõelda abstraktselt ja näha seoseid teemade vahel. Abstraktse mõtlemise muutused on järk-järgulised ja erinevad indiviiditi. (Ruholl, 2003) Eakate õppimist mõjutavad tunnetuslikud muutused: arusaamiskiiruse halvenemine

ning mittetoimetulek uudsete probleemidega, mälu talitluses muutuv tajuprotsesside kiirus, muutub mälu kasutamise viis ning raskeneb meeldetuletamine ja äratundmine, ei suudeta pikka aega keskenduda. (Paju, 2005, lk. 14-15)

Psühhomotoorne ala on ja mõjutatud nii normaalsest vananemisest kui ka haigustest. Eakad võivad küll ära õppida tegevused, kuid nad ei suuda neid tegevusi teostada funktsionaalsete muudatuste tõttu. (Best, 2001) Normaalne vananemine toob kaasa muutused ka sensoorses (e aistingutega seotud) süsteemis ja eaka sotsiaalses taustas. Vananedes muutub nägemisteravus, perifeerne nägemine ja värvide tajumine on muutunud, ei suudeta kiiresti kohaneda valguse ja pimeduse muutustega. (Best, 2001)

Muutused kognitiivses, psühhomotoorses ja tundmuslikus valdkonnas mõjutavad õppimist, kuna on normaalse vananemise ajal muutunud. Kognitiivne valdkond viitab intellektuaalsetele oskustele. Orientatsioon ajas, kohas, isikus ja võime kommunikeerida kirjalikult või verbaalselt mõjutab eaka inimese õppimise võimet. (Best, 2001) Nägemise muutused võivad olla põhjustatud ka katarraktist (kaest), mida ei ole võimalik prillidega korrigeerida. Neil on halvenenud sinise, roheline ja lilla värvi eristamine. (Ruholl, 2003)

Eakatel on raskusi kõrge sagedusega helide eristamises (süveneb vanusega) ja nad võivad kasutada kuulmisaparaate. Ka on neil raske eristada kõrge sagedusega konsonante ja kahesilbilised sõnad on raskelt eristatavad. Paremini kuuldakse madalat häält ja helisid. (Best, 2001) Nad ei taju hääle suunda ja ei suuda välja lülitada taustamüra (Ruholl, 2003).

Peamiste õppimistakistustena eakas eluperioodis toob ka I. Paju (Paju, 2005, lk. 15) esile füüsilised takistused (nt vähene liikuvus, nägemise ja kuulmise halvenemine ning haigused), mäluprobleemid ja kontsentreerumiskasvused, psühhosotsiaalsed takistused (nt eakate arusaam õppimisest nagu nad oleksid selle jaoks juba liiga vanad), elustaadiumiga seonduvad takistused (nt pensionile jäämine ning elukaaslase ja sõprade kaotus, uute tehnoloogiate kartus (nt Internet) ning selle puudumine kodus. (Paju, 2005, lk. 15)

1.3.2. Eakate õpetamise eripärad

Mõistet „õppimine“ kasutatakse kahes erinevas tähenduses. Esimeses ehk kitsamas tähenduses on see korduv tegevus juba olemasoleva tarkuse omandamisel õpetaja või infokandja vahendusel. Teises ehk

laiemas tähenduses on õppimine uue teadmise, idee, oskuse, arusaama, hoiaku või suhtumise omandamine elu jooksul läbi paljude sotsiaalsete rollide. Et õppimine oleks tulemuslik, on eeltingimuseks, et õppija on võtnud vastutuse oma harituks kujunemise eest. (Märja *et al* 2003, lk. 49-50)

Õpetamine on teadmiste ja oskuste edasijagamine, vajalike tingimuste loomine teadmiste ja oskuste omandamiseks ning situatsioonide loomine teadmiste ja oskuste kujunemiseks. Õpetaja ülesanneteks on luua turvaline ja emotsionaalne keskkond, kaasata õppijad õppetegevusse, luua võimalusi õppija eneseanalüüsiks, anda aega kohanemiseks ning olla toetav ja avatud. (Märja *et al* 2003, lk. 99)

Haridus ja õppimine on üks võimalustest, kuidas hoida eakaid inimesi võimalikult kaua võimekatena ja anda neile võimalus olla sotsiaalselt aktiivne. Õppimise kaudu rahuldatakse oma põhilisi vajadusi ning tullakse toime igapäevaelusituatsioonides. Eakad, kes on oma elus olnud aktiivsemad õppimiskogemusi saades, on aktiivsemad ka pensionieas õppimisega (Paju, 2005, lk. 7) Õppima asudes võib eakaid hakata vaevama kahtlused: Kas ma tulen toime? Kas mul on piisavalt motivatsioon? Ega ma selleks liiga vana ei ole? Kas mul jätkub oskusi õppida? (Märja *et al* 2003, lk. 54) On oluline aktsepteerida, et eakad ei ole vaimselt nii kiired ja võimekad, neile tuleb anda võimalusi ja aega kohanemiseks, positiivseks mõtlemiseks ja tunnetamiseks, et õppimine on siiski võimalik. (Paju, 2005, lk. 13-14)

Grupile informatsiooni jagamine on tasuvam, kuid see ei ole alati sobiv eakale. Eakad võivad mitte julgeda küsimusi esitada või rääkida isiklikel teemadel. (Best, 2001) Inimestele jääb meelde 3/4 ulatuses sellest, mida näevad, kümnendik sellest, mida kuulevad, 9/10 sellest, mida kommenteeritakse nägemise ja rääkimise koosmõjuna. (Best, 2001)

Abstraktse mõtlemise muutustest tingitud häiretega kohandamiseks tuleb alustada sellega, et antakse ülevaade teemadest, mida hakatakse käsitlema. Info töötlemiseks tuleb anda aega, eakad inimesed võivad vajada rohkem aega saamaks aru, mida öeldi, seega ei tohi kiirustada ega loetleda pikki nimekirju. Informatsioon tuleb jagada väiksemateks osadeks ja teemadeks. Teemade vahele tuleb jätta aega ja julgustada küsima. (Ruholl, 2003)

Koolitusel ei ole mõtet kasutada liialt fakte, selleks võib koolitatavatele jagada lisamaterjale koduseks lugemiseks. (Luht, 2014, lk. 58) Kirjalik materjal on eriti kasulik olukorras, kus kontaktõppe aeg on

piiratud. Lisaks on kirjalik materjal kasulik seetõttu, et selle kaudu jagatakse informatsiooni ka lähedastele, kes õppesessioonil ei osalenud. Kirjaliku materjali jagamisel tuleks võimalusel eelnevalt hinnata olemasolevaid teadmisi seoses õpetamise valdkonnaga. Jagatavat materjali tuleb toetada verbaalse juhendamise ja näidata selle kasutamist. (Best, 2001)

Kirjaliku materjali sisu peab olema ette valmistatud sellisena, et eakas isik saaks seda lugeda ja tema haridustase võimaldaks sellest aru saada. Materjal peab olema sellisel tasemel, et eakas saaks sellest aru – madal kirjaoskuse tase on otseses seoses isiku võimega õppida ja aru saada. Kasutada tuleb sobivaid pilte ning värve. Materjal peab olema suuremas kirjas, mustad tähed valgel mitteläikival taustal ning sisaldama nii suuri kui ka väikeseid tähti. Eakatele on sobiv kirjafont nt *Times New Roman* suurusega 12-14. Kasutama peaks soojasid värve nagu nt punane, oranž ja kollane. (Best, 2001)

Kasutama peab tekstis lühikesi ja lihtsaid lauseid: mida pikemad sõnad ja keerukamad laused, seda halvemini on tekst mõistetav. Prinditud materjal ei tohi olla täies ulatuses trükikirjas või kaldkirjas, mis raskendavad lugemist (võrrelduna trükitähtede ja kirjatähtede vaheldumisega). Kuna eakatel on halvenenud temperatuuri, rõhu ja tekstuiritundlikkust, siis võib neil olla raske kasutada materjali, mis on libedad (kukuvad maha). Illustratsioonid peavad olema üheselt mõistetavad, sisaldama vaid ühte ideed. Jooniste ja illustratsioonide vahele tuleb jätta vahe, nii et need on tekstist eraldi. Kui on vaja kasutada skeeme või tabelleid, siis peavad need olema väga lihtsad. (Ruholl, 2003)

Audiovisuaalne materjal peab olema sobiv tasemelt ja arusaamiselt. Interneti kasutamine õpetamiseks on vaid siis kasulik, kui isikul on selle juurde ligipääs kodus ja ta oskab seda kasutada. (Best, 2001) Õpetamisel peaks arvestama kõiki kognitiivseid muutusi. Näiteks kui haridustase on madal, siis õpetamise efektiivsus on madal kasutades vaid kirjalikke materjale. Sõprade ja perekonna puudumine või kadumine ning lootusetuse tunne võib põhjustada madala motivatsiooni õppida ükskõik mida uut. (Best, 2001)

Eakaid koolitades tuleks tähelepanu pöörata ka füüsilistele näitajatele nagu näiteks nägemisteravusele, kuulmishäiretele, liikumiskiirusele. (Luht, 2014, lk. 58) Isikud, kes kasutavad prille või kuulmisaparaati, peavad neid kasutama õppimise ajal. (Best, 2001) Kui isik kasutab kuuldeaparaati, siis peab see olema kõrvas ja sisse lülitatud. Kui üks kõrv kuuleb paremini, siis

asetuda selle kõrva poole. Rääkida tuleb selgelt ja keskmise kiirusega, kasutada pigem aktiivset kui passiivset häält. Naissoost õpetajad peaksid oma häält püüdma madaldada (eriti kui hääel on kõrge). (Ruholl, 2003) Ümbritsevast keskkonnast tuleb eemaldada müra. Rääkimise ajal tuleks säilitada silmside ja hoida suu nähtaval, kuna see aitab halvenenud kuulmisega isikul paremini aru saada. (Best, 2001) Eakate informatsiooni vastuvõtlikkus ja tähelepanuvõime võivad olla palju aeglasemad kui tavaliselt, mistõttu peab informatsiooni jagaja kontrollima oma kõne kiirust ja informatsiooni rohkust. (Luht, 2014, lk. 58)

Eakate õpetamisel tuleb arvestada ka keskkonnaga ja võimalusel kohandada keskkonda sobivaks. Valgus peaks olema pehmelt valge, väikese eredusega. Õppesessioon ei tohi olla pikk, eakatel on alanenud energiatase ja seetõttu peaks olema õppesessioon ajal, mil nad on kõige suurema energiatasemega. Enamasti on selleks hommikune aeg. (Best, 2001) Tuleb hinnata, kas eakatel on võimalus iseseisvalt ruumi pääseda ning tagada tualettruumi kasutamise võimalused. (Luht, 2014, lk. 58)

Peale õpet tuleks hinnata õpetamise efektiivsust ja õpetamisest arusaamist. Küsimused, mida küsitakse ja tegevused, mida palutakse õpetamise järgselt teha, aitavad aru saada, kas õpetamisest oli kasu. Kui tegevused ja arusaamad ei ole püstitatud eesmärkidele vastavad, siis peaks hindama põhjuseid, millest see võiks olla tingitud. Oluline abi võib olla, kui dokumenteerida kõik õpetamisega seotud asjaolud, sh õpetamise tulemuslikkus ja mida õpetati. (Best, 2001)

2. UURIMUSLIK OSA

2.1. Uurimistöö metoodika ja protseduur

Käesolev uurimistöö on kvalitatiivne, empiiriline ja kirjeldav. Varasemalt on elanikkonna tuleohutuselase teadlikkuse hindamiseks kasutatud kvalitatiivseid ja kvantitatiivseid uuringuid. Enamus uuringuid on suunatud ülevaate saamiseks kogu elanikkonna teadlikkusest ja ennetustöö tagajärjel tekkinud muutuste hindamiseks. Eakate tuleohutuselase teadlikkuse kohta laiaulatuslikke uuringuid viimastel aastatel tehtud ei ole.

Uurimistöö autor otsustas kasutada andmete kogumiseks küsitlust. Kuna ankeedi või küsitluslehe abil kogutud andmete puhul ei ole võimalik kontrollida, kui tõsiselt vastajad uurimusse suhtuvad, kui õnnestunuks vastaja esitatud vastusevariante peab ja valesti mõistmist on raske avastada (Hirsijärvi, et al., 2005, lk. 148), siis otsustas uurija kasutada intervjuud. Hirsijärvi jt toovad intervjuu eelistena välja selle paindlikkuse, võimaluse andmekogumist ja teemade järjestust vastavalt olukorrale ja vastajale reguleerida, suuremad vastuste tõlgendamise võimalused. Intervjuud kasutatakse, kui soovitakse saadud vastused täpsustada, saada põhjalikku teavet (vajaduse korral saab kasutada lisaküsimusi) või on teada, et uurimuse teema kohta on palju erinevaid vastuseid. (Hirsijärvi, et al., 2005, lk. 191-197) Valikut toetas ka sihtgrupi iseärasus: enamik eakaid ei ole võimelised vastuseid kirjalikult üles märkima ja seetõttu kasutatakse sageli intervjuusid eakate inimeste küsitluse läbiviimiseks.

Intervjuu struktureerituse ja intervjeerimisolukorra reguleerituse astet arvestades liigitatakse intervjuud mitmeti. Valituks osutus poolstruktureeritud intervjuu, kus uurija ja uuritava vaheline suhtlemine on verbaalne ja uurija registreerib uuritava vastused kirjalikult. Küsimuste sõnastus, struktuur ja esitamise järjekord on küll fikseeritud, kuid neid võib küsitluse käigus muuta ja lisada selgitusi ja täpsustusi, mis annab võimaluse paremini sobitada olukorraga ja küsitletavaga.

Antud uurimuses küsitles uurija uuritavat, vestluse aluseks oli lisas 1 toodud küsimustik. Uurija registreeris uuritava antud vastused kirjalikult, vajadusel küsimust korrati ja selgitati. Samuti lisati vabas vormis antud vastused küsimustiku, kasutades võimalikult autentset sõnastust. Intervjuu

läbiviimise aeg ei olnud limiteeritud, keskmiselt kulus igale intervjuule 15-20 minutit. Enne intervjuud selgitati vastanutele, et intervjuu on anonüümne ning kuskil mujal peale antud lõputöö nende andmeid ei kasutata.

Intervjuu küsimustiku (lisa 1) koostamisel tugineti antud lõputöö eesmärgile. Intervjuu koosnes kahest osast. Esimene osa sisaldas andmeid uuritavate vanuse, kasutatavate abivahendite, elukoha tüübi kohta. Teine osa hindas tuleohutusega seotud teadmisi ning viise sellekohase informatsiooni saamise kohta. Intervjuu küsimused olid eelnevalt paigas, rakendati nii avatud küsimusi kui ka valikvastustega küsimusi. Valikvastused küsimustel olid pigem intervjuu läbiviimise hõlbustamiseks (kiirem võimalike sagedasemate vastuste ülestähendamine), samas need ei olnud piiravad ning kõikide vastusevariantide juurde oli võimalik märkida kommentaarid ja muud arvamused.

Esmast intervjuu küsimustikku testiti enne uuringu läbiviimist. Testimisel osales viis isikut, kes vastasid uuritavate kriteeriumitele. Saadud tulemuste põhjal tehti parandused kahes küsimuses ja lisati täpsustamiseks kaks küsimust.

Kvalitatiivse uurimuse eesmärgiks ei ole otsida keskmisi näitajaid ega statistilisi seaduspärasusi, seetõttu ei toetuta sellele ka andmete mahu üle otsustamisel. (Hirsijärvi, et al., 2005, lk. 151-152) Kvantitatiivses uurimuses kasutatakse nii tõenäosuslikke kui ka mittetõenäosuslikke valimi koostamise meetodeid. Meetodi valik oleneb uurimuse eesmärgist ja uuritava populatsiooni iseärasustest. Kvalitatiivses uurimustes kasutatakse mittetõenäosuslikke valimeid, nagu näiteks mugavusvalim (*convenience sampling*), ettekatsetud valim (*purposive sampling*), kvootvalim (*quota sampling*), lumepallivalim jm. Uurimistöös kasutati mugavusvalimit. Mugavusvalimi puhul toimub liikmete valimine n.ö „mugavalt“, uurija jaoks kergesti kättesaadavatest huvialustest, näiteks pereliikmetest, töökaaslastest jne. Mugavusvalimi koostamine pole metoodiliselt eesmärgipärane ega ka strateegiliselt kavandatud. Lähtutakse lihtsa kättesaadavuse, leitavuse või uuritavate koostöövalmiduse põhimõttest. (Õunapuu, 2012)

Autor valis Kristiine linnaosas elavad eakad, kuna see on autori elukohapiirkond ning autor tunneb huvi antud linnaosa tegevuste vastu. Valikut mõjutas ka asjaolu, et Kristiine linnaosa sotsiaalmaja päevakeskuse töötajad olid positiivselt meelestatud uuringu suhtes ning lubasid selle läbiviimiseks kasutada nende keskuse ruume.

Uuritavate valiku eeltingimuseks enne valimisse sattumist oli vanus, elukoht ja eesti keele oskus. Eesti keelt kõnelevad vastajad valiti põhjusel, et küsimustik oli koostatud eesti keeles ning muust rahvusest vastajad ei pruugiks aru saada küsimuse sisust ja autor ei pea enda vene keele oskust intervjuu läbiviimiseks piisavaks. Esialgne kavatsus oli intervjueerida vähemalt 50 kriteeriumitele vastavat isikut ja kui selle arvu korral ei teki andmete küllasust, siis jätkatakse intervjuerimist. Andmete küllasuse all mõistetakse olukorda, kus intervjuudes hakkab korduma juba öeldu. (Hirsijärvi, et al., 2005, lk. 169)

Tallinna statistikaatlase järgi elas 2014 aasta jaanuari seisuga Tallinnas üle 60-aastaseid inimesi 95705, nendest eestlasi oli 48439 (50,6 %). Tallinna Kristiine linnaosas elas 2013. aastal 30274 elanikku, nendest 85% olid eestlased. Kristiine linnaosa elanikest oli üle 60-aastaseid inimesi 7183. (Tallinna Linnavalitsus, 2015)

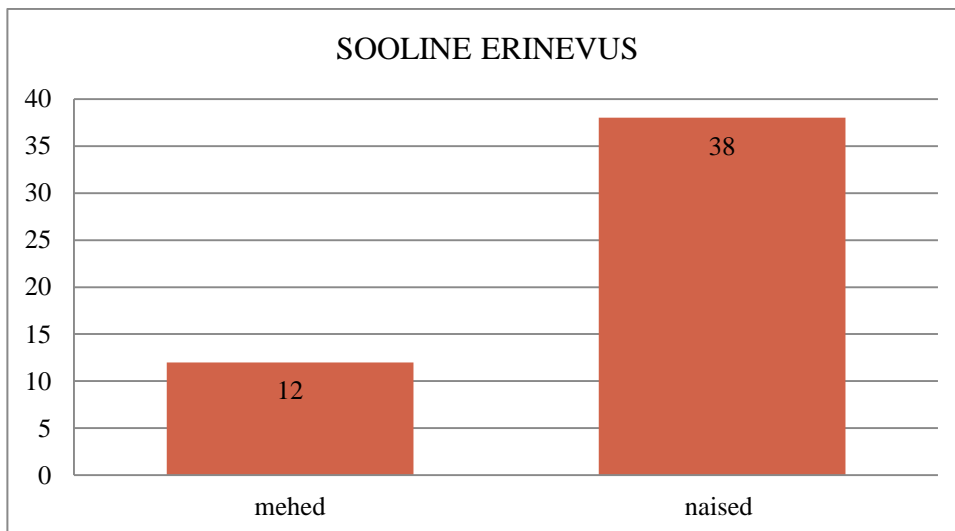
Viiekümne uurimises osalenud isikuga intervjuu tegemise järel oli selge, et uut informatsiooni enam ei lisandu. Seega osales uuringus 50 Tallinna Kristiine linnaosas elavat isikut, kelle vanus oli 60 aastat või enam, kes nõustusid küsitluse läbiviimise ajal uurimistöös osalema ning olid võimelised aru saama ja vestlema eesti keeles.

Küsitlus toimus ajavahemikus 09.03.15.-11.03.15. Uuriija külastas antud ajaperioodil Kristiine Sotsiaalmaja päevakeskust, kus pakutakse Kristiine Linnaosas elavatele eakatele ja erivajadustega inimestele sotsiaalteenuseid ja huvitegevuse võimalusi.

Eakate küsitluse tulemuste esitamisel kasutatakse kirjeldavat statistikat. Tulemused on esitatud täis- ja suhtarvudes ning illustreeritud joonistega. Uuritavate vabas vormis antud tagasiside tulemused läbisid sisuanalüüsi ning seejärel andmebaasis olevad ühesuguse tähendusega tekstid grupeeriti ning tulemuste esitamisel kasutati kirjeldavat statistikat ja avatud lõpuga küsimuste puhul on esitatud intervjueeritavate vastuseid ka tsitaatidena. Andmed analüüsiti kvantitatiivselt tabelarvutusprogrammiga Excel.

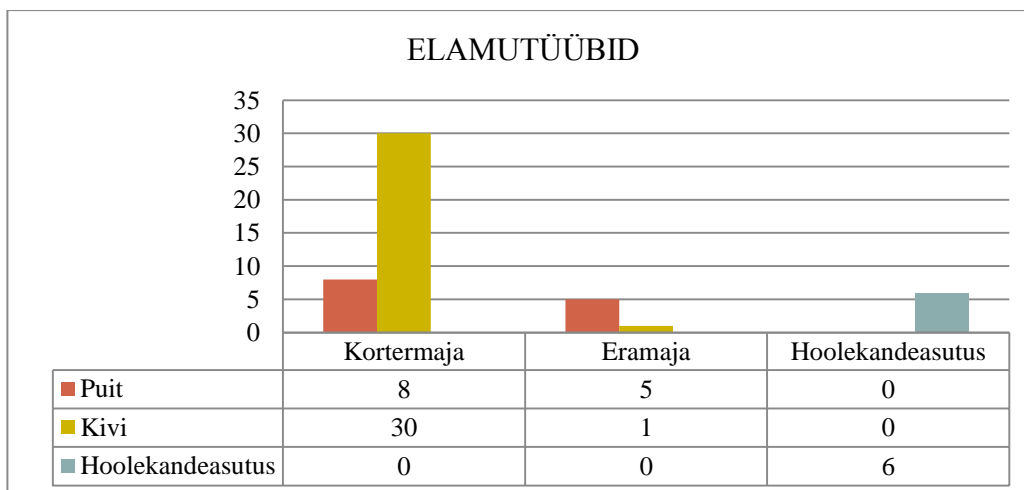
2.2. Tulemused

Uuringus küsitleti 50 eakat, kellest 38 olid naised ning 12 mehed. Küsitluse soolist erinevust on kuvatud joonisel 1.

Joonis 1. Intervjueritavate sooline erinevus (autori joonis)

Uuringus osalejatest elas 38 inimest kortermajas (76%), millest kaheksa olid puumajad ja 30 kivimajad. Eramajas (60%) elas kuus inimest, nendest viis puidust ning üks kivist eramajas. Kuus inimest elas hoolekandeesatuses (12%). Intervjueritavate elamutüübid on kuvatud joonisel 2.

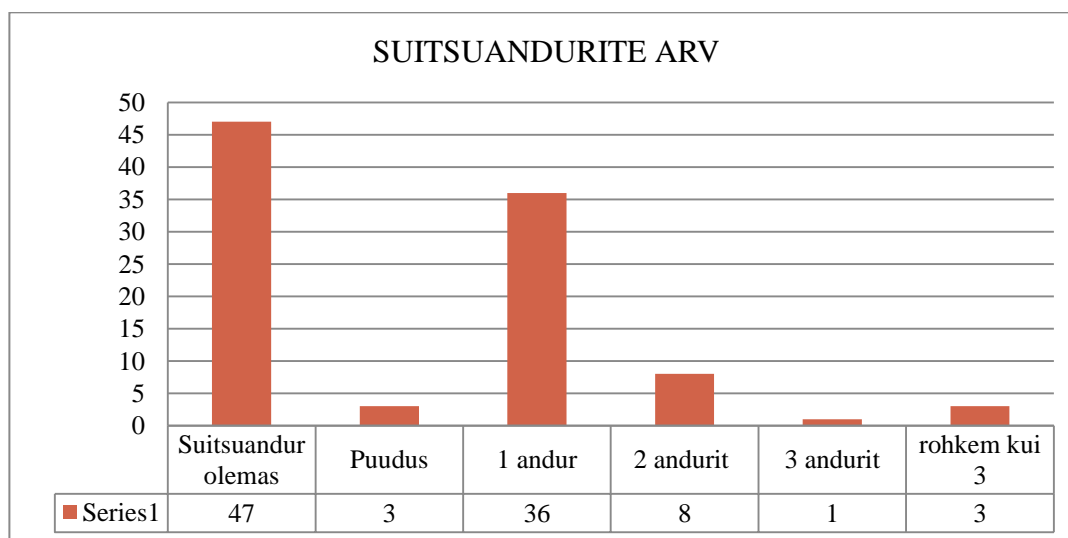

Joonis 2. Intervjueritavate elamutüübid (autori joonis)

Vastanutest 34 elab üksi, 13 abikaasaga, kaks isikut koos laste või lastelastega. Üks inimene elas koos nelja inimesega hooldekodus.

42 eakat kasutab prille lugemisel, 22 teleri vaatamisel ning seitse ei kasuta üldse prille. Kõik prillide kasutajad leidsid, et nendest on abi kas siis lugemisel või teleri vaatamisel. Küsitletud eakatest vaid üks kasutas kuulmisaparaati. Kuus eakat vastasid, et ei kasuta kuulmisaparaati, kuid intervjueri sai aru, et tegelikult nad ei kuule hästi.

Suitsuandur oli kodus olemas 47 isikul (94%), kolmel see puudus (6%). Vastanutest 36 oli kodus üks suitsuandur, kaheksal kaks suitsuandurit, ühel kolm suitsuandurit ning kahel rohkem kui kolm. Intervjueritavate suitsuandurite arv on kuvatud joonisel 3.

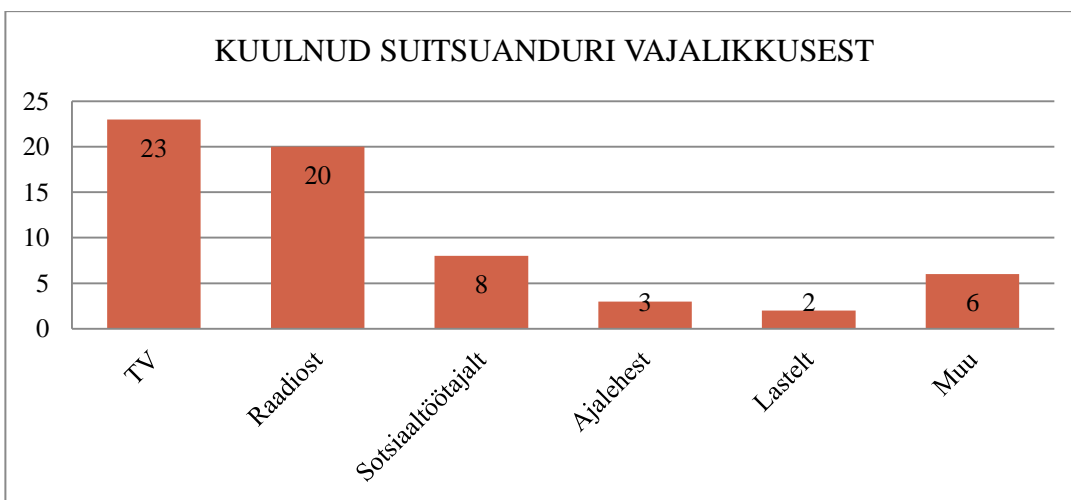

Joonis 3. Intervjueritavate suitsuandurite arv (autori joonis)

43 eakat (86%) peavad suitsuandurit vajalikuks. Kõige enam oli selliseid põhjendusi (15 vastajat), kus toodi esile, et see on vajalik asi, kuna annab häirest teada kisaga ja hoiatab sellega ohu eest. Viis vastajat tõi esile, et sellest on kasu kui söök kõrbema läheb. Neli vastajat mainisid, et see kisab nii kõvasti, et annab naabritele teada, kui midagi juhtub ja üks mainis lisaks, et ka naabritel ju turvalisem, kui suitsuandur on. Üheksa vastajat ütlesid, et sellest on kasu tulekahju korral – hoiatab, kui suits toas või annab tulekahjust teada. Neljal juhul kirjeldati ka oma kogemust, kus suitsuandur on neid aidanud - üks oli magama jäänud süüa tehes ja suitsuanduri signaal äratas üles, kahel oli toidu kõrbemisest teada andnud, ühel hakkas tööle siis, kui ahju siiber vara kinni sai. Kaks vastajat

nimetasid suitsuanduri vajalikuks seepärast, et ei soovi saada trahvi, neist üks oli kindel, et temal õnnetusi küll ei juhtu. 2 eaka arvates on see oluline, kuna see on seadusega kohustuslik ning trahvi ei taha saada. Nelja vastanu arvates ei ole suitsuandur oluline, kommentaaridena toodi esile: "ta kõrgel ja ma ei saa temaga tegeleda", "mõnel võib-olla on vaja, minul hakkab ta tühja koha pealt karjuma", "kontrollin alati kõik üle, ei juhtuks midagi". Kolm eakat ei osanud midagi arvata vajalikkuse kohta, kuna neil ei ole seda vaja läinud.

Kõige rohkem (46%) on kuulnud suitsuanduri vajalikkusest televisioonist (23 juhul), raadiost on seda kuulnud 20 eakat (40%). Kahele rääkisid selle vajalikkusest lapsed ning kaheksale sotsiaaltöötajad. Muude infoallikatena toodi veel välja koduvalve, signalisatsioonisüsteemi paigaldajad, meedia üldiselt (2 juhul), kampaania (2 juhul), ajaleht (3 juhul). Kaheksa vastajat ei mäleta, kust täpselt suitsuanduri vajalikkusest teada sai ja kahe arvates on sellest igal pool räägitud. Päästjaid infoallikana ei maininud vastajatest mitte keegi. Intervjueeritavate teadmiste pärinemine suitsuanduri vajalikkusest on kuvatud joonisel 4

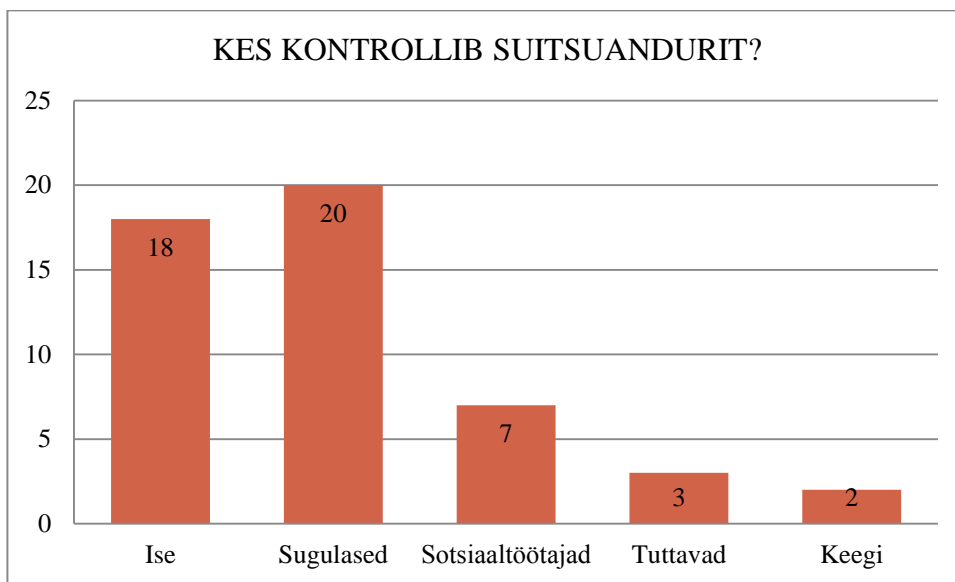

Joonis 4. Intervjueeritavate teadmiste pärinemine suitsuanduri vajalikkusest (autori joonis)

46 küsitletutest (92%) teadsid, et suitsuandurit peab kontrollima ning 4 ei teadnud kontrollimise vajalikkusest. Nendest, kes vastasid, et teavad suitsuanduri kontrollimisest, oskas 31 eakat seda kirjeldada ja 13 ei osanud kirjeldada, kuidas suitsuandur annab teada patarei tühjaks saamise kohta. Kirjeldades mainiti, et aparaat annab vilkudes märku või hakkab vaikselt piiksuma.

Suitsuandurit kontrollib ise 18 eakat (36%), 20 eakal (40%) kontrollivad seda lapsed või sugulased (sh abikaasa) ja kahel vastajal ei kontrolli keegi. Muude kontrollijatena nimetati seitsmel juhul sotsiaaltöötajad ja kolmel juhul tuttavaid. Intervjueeritavate suitsuanduri kontrollijad on kuvatud joonisel 5.

Joonis 5. Intervjueeritavate suitsuanduri kontrollijad. (autori joonis)

82 % vastanutest (41 isikut) kardab tulekahju. Kommentaarides toodi sagedamini esile, et see on ohtlik asi ja hävitab kõik (8 isikut) ja mainiti, et iga inimene kardab sellist asja (6 isikut). Mõned vastajad oskasid karta ka suitsu ("*Suits palju ohtlikum kui tuli*", "*Rohkem kardan tossu, mis sellest tuleb, mürgine ja tahaks veel elada*"), üks vastaja nimetas, et juhtmeid kardab ja et sealt saab õnnetus alguse. Mitmetel eakatel (4) oli tulekahjuhirm seotud ka varasemate tulekahjudega kokkupuutest, näiteks toodi esile "*Naabrimees oli joodik ja seal põles, oma uks oli ka söestunud*", "*Naabrid olid suitsetajad ja panid korteri omal põlema*", "*Lapsepõlves näinud, kole asi*". Tulekahju kartus seostus ka naabritega, toodi esile, et midagi võib juhtuda kõrval korteris või et naabrimees on joodik, kellel pidevalt midagi juhtub. Üheksa vastajat (18%) ei karda tulekahju. Põhjendati vastust sellega, et ollakse ise hoolikad, ei suitsetata ja küünlaid ei jäeta järelevalveta.

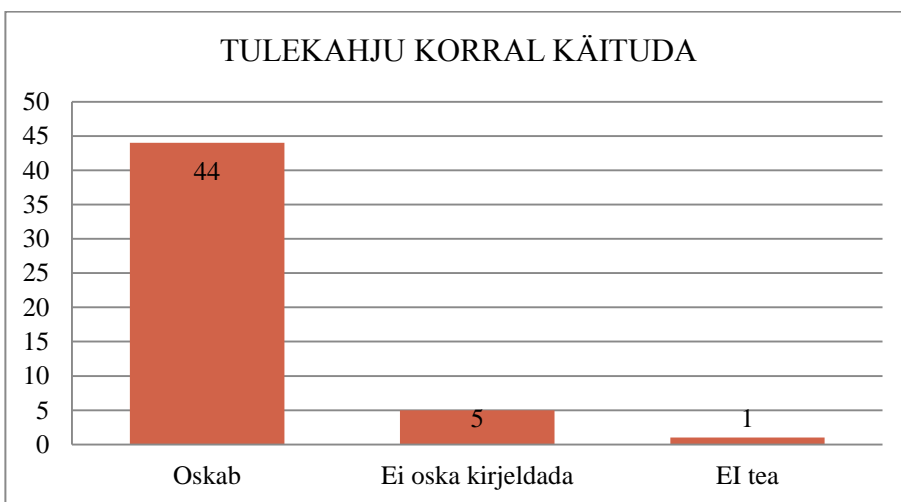
34 vastanutest (68%) ei ole pidanud kunagi tuld kustutama. Vastanutest 16 on seda teinud, kui on söök kõrbema läinud (1), kulu põlenud (4) ning enda või naabri koduga midagi juhtunud (5). Üks

vastaja oli olnud aastaid tagasi vabatahtlik tuletõrjuja ja kolm on kursustel käinud ja proovinud seal tulekustutamist.

26 vastanut (52%) arvas, et teab, kuidas tuld kustutada. Teadmiste hindamiseks pakuti katmist (12 juhul) või leekide lämmatamist (6 juhul). Tulekustutamise näitena kirjeldati sageli ka kulu kustutamist (6 juhul). Viis inimest teadis, kuidas tuld kustutada tulekustutiga. Üks mainis, et tuleb kasutada tulekustutit, kuid ei osanud selgitada selle kasutamise viisi (kirjeldas vana veneaegse tulekustuti tööpõhimõtteid). Mitmed (5 vastajat) oskasid kirjeldada, kuidas peab käituma, kui söögitegemisel rasv põlema läheb, näiteks: "*Panni puhul vett ei tohi, kaan tuleb peale panna*", "*Tekk või pannikaas peale, kui rasv põlema läheb*". Vastajates 17 ei osanud kirjeldada tulekustutamist ning seitse ütlesid, et nad ei tea, kuidas seda tehakse.

Teadmised tulekustutamise kohta pärinevad seitsmel inimesel telerist, raadiost või on kusagilt lugenud. Kuue eaka teadmised pärinevad kogemusest, täpsemalt ei osanud nad selgitada. Kaks vastajat nimetasid töö juures korraldatud õppusi, neljale on rääkinud sellest mõni sugulane ja kaks nimetas allikaks mõnda muud spetsialisti (nt "*ostsin tulekustuti kunagi, siis selgitati selle tööd*"). Üks vastaja oli töötanud tuletõrjes, tema teadmised pärinesid sealt. Ülejäänud 28 vastajat ei osanud öelda, kust pärinevad nende teadmised tulekustutamise kohta.

Tulekahju korral käitumise kohta oskas vastata õigesti 44 eakat (88%), 5 (10%) ei osanud kirjeldada ning üks ei teadnud üldse. Käitumine loeti õigeks, kui vastaja oskas kirjelda, kuidas oma elu päästa. Näiteks kui vastaja kirjeldas, et tuleb helistada hädaabisse ning toast välja minna, siis loeti vastus õigeks. Vastaja, kes ütles, et ei tea, kuidas käituda, kommenteeris seda sellisena: "*Pole nagu räägitud ja kogemusi ka ei ole*". Intervjueeritavate teadmised tulekahju korral käitumise kohta on kuvatud joonisel 6.

Joonis 6. Intervjueeritavate teadmised tulekahju korral käitumise kohta (autori joonis)

92% eakatest (46 eakat) oskas nimetada numbrit, kuhu tuleb helistada tulekahju korral, neli vastajat (8%) kas vastasid valesti või ei olnud number meeles.

30 vastajat (60%) on näinud või kuulnud varem tuleohutusest rääkivaid saateid ning 20 vastajat (40%) ei ole. Kui paluti täpsustada, kust kuulis tuleohutuse kohta, siis kõige rohkem (23 juhul) nimetas selleks televisiooni ning öeldi allikana nii eesti kui venekeelseid kanaleid ja saadetena mainiti reklaame ning uudiseid. Mainiti ka raadiot (4 korral), ajalehte või ajakirja (1 juhul). Kaheksa isikut ei osanud täpsustada (ei mäletanud), kust kuulis tuleohutuse kohta. .

Neil, kes vastasid, et on näinud või kuulnud varem tuleohutusest rääkivaid saateid, paluti täpsustada, kas saadi räägitust aru. 80% (24 vastanut) arvas, et sai aru, mis tuleohutusalaistes saadetes räägiti ning 6 ütlesid (20%), et ei saanud. Enamus jaatavalt vastanutest põhjendas oma vastust sellega, et nad on ju teadlikud suitsuanduri vajalikkusest ning hädaabi numbrist. Eitavalt vastanud kommenteerisid, et ei mäleta, mida räägiti.

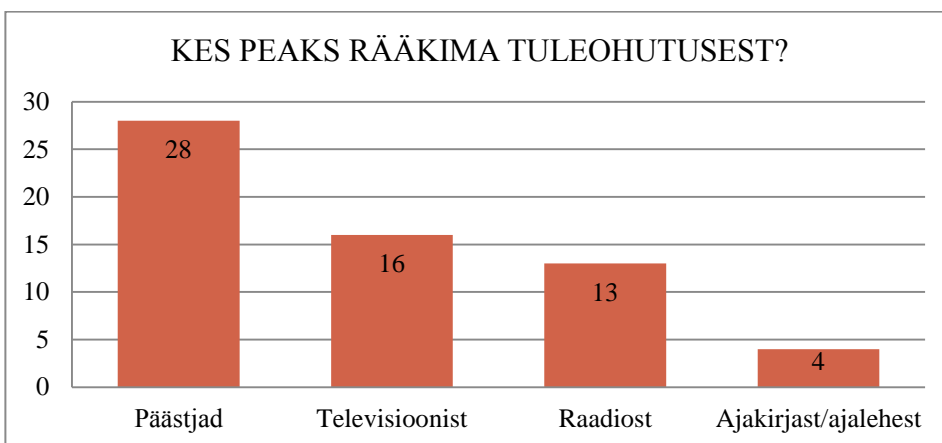
43 vastanutest (86%) arvas, et kindlasti tuleks rääkida tuleohutusest, kolm (6%) vastas, et ei peaks ning neli (8%) ei osanud midagi arvata. Enamasti kommenteeriti, et siis on inimesed teadlikumad ja oskavad käituda ning meeldetuletamine (eriti vanadele) on vajalik.

Küsimusele „Kas peaks rääkima tulekahju korral käitumisest?“ vastas 45 jaatavalt, kolm eitavalt ning kaks ei osanud öelda. Jaatavatest vastustest domineerisid vastused, et see muudaks inimesed

teadlikumaks ja hoolsamaks (13 vastajat) või targemaks (7 juhul) ning osatakse siis käituda (6 vastajat). Toodi ka esile, et see unustatakse ära ning selliseid asju tuleb meelde tuletada (6 juhul). Viis vastajat leidis, et vaja juba lasteaiast saadik rääkida. Vastajad leidsid selle olevat enamasti vajaliku ja kasuliku (nt *"Minule poeg õpetas, kohe julgem olla"*), samas oli ka negatiivset suhtumist (nt *"Mina vaevalt enam midagi kustutama hakkas, aga teised võibolla küll"*, *"Noortele kindlasti, minule enam mitte"*).

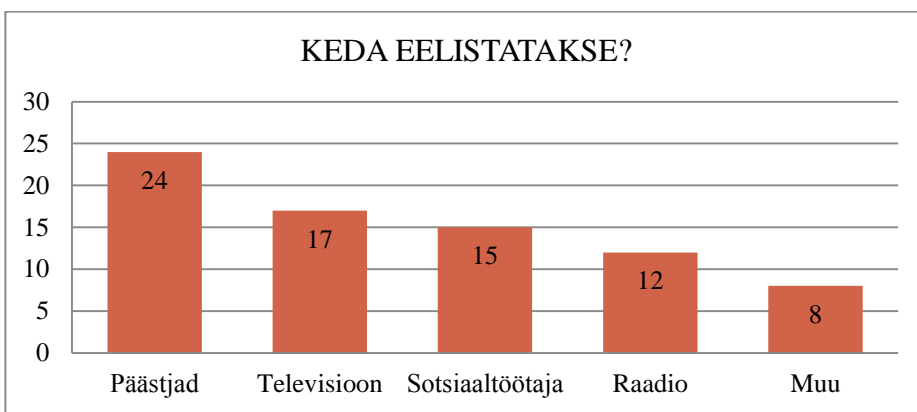
Kui paluti nimetada, kes peaks rääkima (ja kus) tuleohutuse või tulekahju korral käitumise kohta, siis 56% (28 eakat) nimetasid selleks päästjaid. 32% (16 eakat) eelistavad seda informatsiooni saada televiisorist, 26% (13 eakat) kuulaks informatsiooni raadiost ja 8% (4 eakat) tahaksid saada informatsiooni ajakirjast/ajalehest. Need, kes eelistasid informatsiooni edastajana päästjaid, tõid põhjenduseks: on usaldusväärsed inimesed (nt. *"Päästeamet on väga usalduslik amet ja just nemad teavad selle kohta"*, *"Usaldusväärne amet"*), tunnevad asja ja on targad (nt. *"Kes siis veel sellisest teemast kui mitte nemad, on kõige pädevamad seda rääkima"*, *"Nemad tegelevad selliste asjadega"*, *"On oma ala asjatundjad"*). Vähem tähtis pole ka vormi olemasolu: toodi esile, et vormis isiku jutt mõjub enam: nt *"Kui päästja räägib, siis ta mõjub inimesele"*, *"Igalt pool võtaks teateid, aga vormis mees peab rääkima"*, *"Nad mõjuvad inimesele"*.

Eelistatumad raadiokanalid on Kuku Raadio, Vikerraadio ja Raadio Elmar. Lisaks mainiti, et saatejuht peaks teadma, mida räägib või rääkijad peaksid olema oma ala spetsialistid (päästjad). Televiisori kanalitest nimetati ETV ja Eesti kanaleid (üldiselt). Ka siin mainiti, et saatejuht peaks teemat teadma ja rääkija võiks olla oma ala spetsialist. Ajalehtedest enam nimetati Õhtulehte. Üks vastajatest kommenteeris teabe saamist sellisena *"Meediast üldiselt, inimesed kuulavad uudiseid meediast, keegi enam lehti eriti ei loe"*. Lisaks eelnimetatud teabeallikatele nimetati ka sotsiaaltöötajat ja pereliikmeid. Intervjueeritavate arvamus „Kes peaks rääkima tuleohutusest“ on kuvatud joonisel 7.

Joonis 7. Intervjueeritavate arvamus „Kes peaks rääkima tuleohutusest?“ (autori joonis)

Eraldi paluti täpsustada, keda vastaja ise eelistaks info jagajana / allikana, kui oleks võimalik valida. Vastajatest 24 (48%) nimetas selleks päästja, 12 raadio (24%), 17 teleri (34%), 15 sotsiaaltöötaja (30%) ja 8 juhul (16%) nimetati muid allikaid. Päästjate puhul toodi esile taas usaldusväärsus ja nende tarkus ning pädevus (nt. *"Tunnevad oma tööd ja kindlasti palju kogemusi edasi anda"*, *Kõige pädevamad sellest rääkima"*, *Targad ja usaldusväärsed ametnikud"*). Ka mainiti näost-näku kontakti vajalikkust (*"Targad mehed, telerit ja raadiot ei kuula üldse, kui kuskilt mingit infot, siis ainult näost-näku"*). Raadiokanalitest nimetati kolme: Vikerraadio (6 nimetamist), Kuku Raadio (2 juhul) ja Elmar (1 juhul). Kolm vastajat mainisid, et kuulavad erinevaid kanaleid, kuid valiku teevad selle järgi, kust tuleb huvitavam saade. Telekanalitest nimetas neli vastajat, et vaatavad Eesti kanaleid üldiselt. Kanalitest enim nimetati ETV-d (6-juhul), mainiti ka Kanal 2 (3 juhul), TV3 (2 juhul) ja Kanal11 (1 juhul). Nii raadio kui ka televiisori eelistajad mainisid lisaks, et rääkija peab olema oma ala asjatundja. Ajalehtede eelistajatest ligi pooled nimetasid kahte lehte, mida loevad regulaarselt. Ajalehtedest nimetati seitsmel juhul Postimeest, kaheksal juhul Õhtulehte, kolm korda Linnalehte ja kahel juhul Maalehte. Muudest variantidest nimetati sotsiaaltöötajaid (4 korral), pereliikmeid (1 korral), postkastis olevat infolipikut (1 korral), reklaami (sh *Facebooki*) üldiselt (1 korral). Üks vastaja lootis, et pole vaja kuulda ja pigem ei valiks mingit varianti ja kui väga vaja valida, siis valiks päevakeskuse koolituse. Intervjueeritavate eelistused küsimusele, keda eelistatakse info jagajatena, on kuvatud joonisel 8

Joonis 8. Intervjueeritavate eelistused „Keda eelistatakse info jagajatena?“ (autori joonis)

Informatsiooni paberil loeks 29 eakat, 21 vastas sellele eitavalt. Need, kes loeksid informatsiooni paberilt, tõid põhjustena esile: jääb paremini meelde, täiendab teadmisi, saab meenutada, kui meelest läheb, lugedes jääb paremini meelde (nt. *"Kuulmisega ei jää kõik meelde, lipikut loed ja jääb meelde, kui läheb meelest, siis saab meelde tuletada"*). Samas tõid mitmed ka selle esile, et paberlipikuid ei soovi (nt. *"Kui ajalehes artikkel, siis ilmselt loeks, lipikuid ei loeks, viskab samuti kohe minema"*, *"Lugemata ei jäta, aga pigem loeks, kui vaataks reklaame"*, *"Infolipikuid postkasti ei taha, niigi neid reklaame küllaga"*). Eitavalt vastanute arvates võtavad reklaamlipikud niigi palju ruumi, neid on nii palju ning nad viskavad need muu ebatähtsate reklaamidega koos ära.

Interneti kasutajaid oli küsitletavate hulgas seitse (14%), neist viis vaataks informatsiooni Internetist. Küsimusele, millisel leheküljel see olema peaks, vastati: Facebook, Delfi, Toidutare ning Koduomanike leht. Üks vastaja kommenteeris, et ta vaataks Internetist informatsiooni, kuid tal puudub teadmine, kuidas otsida seda.

Sotsiaalpäevakeskuses käiks kuulamas tuleohutuse kohta 27 eakat. Mõned mainisid, et kuna nad käivad seal tihti ning see on nende tuttavate kooskäimise koht, siis ikka kuulaksid, kui seal räägitakse. Teisalt toodi esile ka see, et kuulaks, kui satuks õigel ajal või oleks aega sellel ajal. Üks vastaja tõi esile, et läheks talvisel ajal, praegu enam mitte. Eitavalt vastajad tõid esile selle, et nad ei käi seal või satuvad harva, käivad muudel põhjustel (*"Käin siin ainult söömas"*, *"Mina ei käiks, käin siin ainult söömas ja juuksuris"*, *"Käin ainult võimlemas kui aega leian"*). Mitmed leidsid ka, et on sellest nii palju juba kuulnud ja teavad piisavalt.

2.3 Arutelu ja järeldused

Eestis ei ole varem uuritud eakate seisukohti seoses tuleohutusosalase informatsiooni saamisega. Eakate tuleõnnetussurmade vähendamisele suunatud tegevustega on tegeldud mitmeid aastaid, kuid vaatamata erinevate ennetustööde rakendamisele on tulesurmade arv jäänud eakate hulgas kõrgeks. Käesoleva uurimistöö tulemused aitavad uurija arvates muuta eakatele suunatud tuleohutusosalase ennetustöö tõhusamaks ning sellega vähendada eakate vigastuste ja surmade arvu.

Kirjanduse andmetel tuleb eakate õpetamisel arvestada muutustega, mis on tingitud vananemisest ja mis mõjutavad nende õppimist. Individuaalne lähenemine viib enamasti paremate tulemusteni, kui lisaks peab arvestama iga eaka juures tema füsioloogiliste, emotsionaalsete või sotsiaalsete muutustega. Nende muutustega mitteametamine võib muuta ennetustöö mõju väiksemaks, kuna informatsiooni saaja ei kuule piisavalt või ei suuda edastatud informatsiooni sisu mõista selle keerukuse tõttu.

Uuringus osalenud eakatest oli enamusel (94%) vastanutest kodus suitsuandur olemas. Selle alusel võib hinnata Päästeameti sellealase projekti edukaks. Eakad teadvustavad selle vajalikkust läbi kogemuse kõige paremini. Samas on siiski neid, kes pole saanud selle vajalikkusest aru, olemas on see vaid kohustuse tõttu. Viimati nimetatud isikute tuleohutusosalane teadlikkus on kindlasti madalam. Mõned eakad tõid vestluse ajal korduvalt esile mure seoses naabritega – kardeti, et õnnetus võib alguse saada naabri hooletuse tõttu. Päästeamet võiks teha rohkem koostööd korteriühistutega, kelle kaudu saavad need ohtlikud isikud kaardistatud.

Enamus (92%) teadis ka seda, et suitsuandurit tuleb kontrollida, kuid vaid 62% teadis, kuidas suitsuandur annab teada patarei tühjaks saamisest. Uurimustulemusest selgub, et suitsuanduri vajalikkuse ja kontrollimise kohta on kuulnud enamus pigem meedia vahendusel. Samas ei suuda meedia tagada seda, et neid suitsuandureid ka tegelikult on kontrollitud. Siin võiks olla suurem roll sotsiaaltöötajatel. Näitena võib välja tuua Soomes oleva süsteemi, kus kohalik Päästeamet teeb koolitusi sotsiaaltöötajatele. Samuti võiks olla ka Eestis, et sotsiaaltöötajad oskaksid suitsuandurit hooldada ning seda teadmist edasi anda ka inimestele, keda nad külastavad. On palju üksikuid inimesi, kellel sotsiaaltöötaja on ainuke teda külastav isik ning nende elamu või korteri ohutust (sh suitsuanduri töökorras olekut) saab hinnata vaid sotsiaaltöötaja.

Antud uuringus osalenud isikud ei maininud kordagi, et nende teadmised pärinevad päästjatelt. Võimalik, et see oli lihtsalt juhus või selles uuringus osalenud isikute kodud pole hinnatud riskigruppi kuuluvaks ning sinna pole veel jõutud.

Väga paljud eakad tegelikult kardavad tulekahju ja tulekahju seostatakse üsna sageli naabritega. Turvalisustunnet suurendab kindlasti see, kui eakad usaldavad naaberkorteri elanikke või teavad seal olevat töökorras suitsuanduri. Seetõttu võiks näost-näku juhendamisel tegeleda mitte ainult ühe perekonnaga, vaid ka nende naabritega. Selline juhendamine, kus näiteks eakas ja tema naabrid koos vaatavad üle nii need probleemsed kohad, kui käivad läbi evakuatsiooniteed tulekahju korral, tekitavad vastastikust usaldust ja suurendavad võimalust, et tulekahju korral käitutakse õigesti.

Eakatele on välja töötatud tuleohutuse alane koolitusprogramm kestvusega 90 minutit ja selle temaatika käsitleb nii tule kustutamist kui ka seda, kuidas tegutseda tulekahju korral (sh kuidas ja kuhu helistada). Teemade vajalikkust kinnitab ka antud uuring, kus eakad osaliselt oskavad kirjeldada käitumist tulekahjude korral, kuid need teadmised ei ole kõikidel. Kindlasti peaks arvestama sellise sisuga koolituse läbiviimisel seda, et eakas inimene ei suuda meelde jätta kõiki tulekustutamise viise. Koolitamisel peab lähtuma selle eaka vajadusest ja keskkonnast, kus ta elab. Näiteks ei ole mõtet õpetada liikumisprobleemidega eakale raske tulekustuti kasutamist, küll aga peaks seda õpetama aktiivsele eakale, kes kasutab igapäevaselt isiklikku autot. Kõikide tulekustutamise meetodite hulgast tuleb valida sellele eakale see, millest ta saab aru ja mida ta suudab ka praktiliselt teostada. Ligi pooled vastanutest oskasid nimetada vaid 1-2 olukorda/võimalust, kuidas tuld kustutada ja see viitab sellele, et nad on jätnud meelde neile sobivad meetodid.

40% vastanutest pole varem kuulnud tuleohutusest rääkivaid saateid. Võimalik, et need saated on olnud nendel kellaaegadel, kui eakad ei vaata televiisorit või on reklaamid nende saadete vahel, millest eakad pole huvitatud. Kuna telekanalitest eelistatakse ETV ja kõige rohkem kuulatakse Kukut, Elmarit ja Vikerraadiot, siis tuleks informatsiooni jagada just nende allikate kaudu. Autor ei küsinud eraldi selle kohta, mis aegadel eakad enamasti vaatavad saateid või mis on nende poolt eelistatud saatesarjad. Seda tasuks eraldi uurida edaspidi ja planeerida eakatele mõeldud reklaamklipid näiteks nende saadete hulka, mida eakad eelistavad vaadata. Saadete ja reklaamide koostamisel tuleks lähtuda sellest, et nooremale või keskeale suunatud saated ja reklaamid ei ole alati sisult arusaadavad ja sobivad eakatele (liiga kiired tegevused, liiga palju informatsiooni).

Eakad väljendasid huvi tuleohutuselase informatsiooni saamise suhtes. Samas eelistavad nad teatud konkreetseid allikaid või isikuid ning sellega arvestamine võib muuta ka nende suhtumist informatsiooni. Kuna väga paljud eakad mainisid, et sellest peaks rääkima päästjad, sest vormiriietus paneb kuulama, siis tuleks informatsiooni edastajatel ja õpetajatel sellega arvestada. Võimalik, et mõnedesse reklaamidesse tuleks lisada rohkem ametlikkust ja vormiriides inimesi, kes lihtsalt räägivad. Tõenäoliselt ei võeta seepärast ka sotsiaaltöötaja juttu tõsiselt: pole neil vormiriietust ja neid peetakse pigem muu ala spetsialistideks. Abi võiks olla sellest, kui päästjad teevad kodukülastusi sotsiaaltöötajaga ning koos viiakse läbi tuleohutuselast õpet.

Päästeamet kasutab ennetustöös üsna palju veebipõhist juhendmaterjali. Eakaid, kes kasutavad Internetti, on siiski väga vähe. Selle keskkonna kujundamine eakatele sobivaks ei ole ilmselt otstarbekas. Kuid internetipõhised kursused oleks ehk kasulikud sotsiaaltöötajate õpetamiseks, seda eriti siis, kui sotsiaaltöötajatel oleks kohustuslik omada teadmisi tuleohutuse kohta ning seda kontrollitaks.

Tänapäeval on ajalehtede osakaal informatsiooni edastajana langemas. Seda tõid esile ka küsitletud eakad. Siiski on inimesi, kes veel ajalehti loevad. Kuna uuringus osalenud eakad tõid esile, et vormis päästjad tekitavad usaldust ning panevad kuulama, siis ajalehtede tuleohutuselaste artiklite juures võiks kasutada Päästeameti kõrgema auastmega esindajate pilte. Ka lisada artiklitesse nende arvamusi ning kommentaare, sest see võib inimesi kutsuda lugema. Ajakirjas või ajalehes olev huvitav pilt võib samuti olla asjaoluks, mis kutsub lugema.

Kirjanduses tuuakse esile, et õppimist toetab paberikandjal olev materjal. Kui uuringus osalejatelt küsiti selle kohta, siis vastanud on seostanud informatsiooni paberil koheselt lipikutega, mida pannakse postkasti. Kuigi teooria osa kinnitab, et eakatele tuleks jagada peale kuulamise ja näitamise ka informatsiooni paberil, et nad saaksid seda hiljem üle lugeda, siis paljud uuringus osalejad ei sooviks informatsiooni paberil. Selle põhjuseks võib olla fakt, et eakatel on halvenenud silmanägemine ja see, mida igapäevaselt postkasti pannakse, on väikesel paberil väikese kirjaga - kirjalik materjal ei peaks olema edastatud sellisena. Seda peaks jagama siis, kui käiakse kodudes külastusi tegemas. Materjal peab olema juttu toetav ja soovitatavalt tuleb paberikandjal materjali sisu läbi töötada õpetamise / vestluse käigus.

54% vastanutest käiks kuulamas tuleohutuse kohta sotsiaalpäevakeskuses, nende seas on ka inimesi, kes käiks kuulamas seda sel juhul, kui ta on sel hetkel kohal või on saanud selle kohta informatsiooni. Ligi pooled jääksid sellest informatsioonist ikkagi ilma ja sotsiaalpäevakeskustes tuleohutusteemaliste infopäevade läbiviimine peab olema hoolikalt läbi mõeldud. Nende planeerimisel tuleb arvestada aastaajaga ja regulaarsete ürituste kellaaegadega. Talvel on külastajaid rohkem ja regulaarsetel üritustel (nt võimlemas käijad vm) osalejad ilmselt jäävad kuulama vaid siis, kui tuleohutuslane õpe on vahetult enne või pärast tema tavapärast külastust.

Uuringu tulemusel selgus, et ligi 14% vastanutest ei kuule hästi. Samuti 86 % vastanutest kasutab prille. Kuna uuringu tulemusel selgus, et 48% vastanutest tahaks informatsiooni saada päästjatel, siis peaksid päästjad kodukülastusi tehes sellega arvestama, rääkima vajadusel valjemalt ning madalamalt. Samuti tuleks rääkides eraldada taustamüra (nt peaks paluma kinni panna raadio). Kuna eakatel on probleeme nägemisega, siis peaksid päästjad paberil jagatavat materjali enne tutvustama ja uurima, kas nad seda ikka ka näevad. Et eakad õpivad ja on tähelepanelikumad hommikuti, siis tuleks kodukülastusi teha sel ajal.

Käesoleva uurimistöö tulemustest tulenevalt esitab autor järgmised soovitusel:

- Suurendada koostööd sotsiaaltöötajatega ja kaasata nad tuleohutuslase ennetustöö läbiviimisse, suunates neid aktiivsemalt hindama suitsuandurite töökorras olekut.
- Kaasata koostösse ja korraldada koolitusi korteriühistutele tuleohutuse teemadel. Kuna kortermajades kardetakse ohuallikana ka naabreid, siis võiks korteriühistu kaardistada ohtlikud korterid ja teha pistelisi kontrolle nendesse korteritesse veendumaks, et tuleohutus oleks tagatud.
- Kodukülastuste ajal tule kustutamise võimalusi käsitledes peaksid ennetustöö läbiviijad näitama neid võimalusi, mis on eakale sobivad ja jõukohased (nt. kustutamine õigete käepäraste vahenditega) ja pigem keskenduma sellele, kuidas ohutult evakueeruda.
- Ennetustöö läbiviijad peaksid arvestama eakate vanusest tingitud õppimise eripäradega. Eakatele informatsiooni jagamisel või neid õpetades tuleb arvestada nende vanusest tingitud muutustega kuulmises ja nägemises ning rääkida rahulikult ja madalal toonil silmsidet hoides. Informatsiooni edastamise kohast tuleb eemaldada taustamüra (st telekad ja raadiod peaks panema kinni) ja ruumis kasutada väikese eredusega pehmet valgust. Eelistada õpetamise

ajana hommikuid. Eakate õppimise soodustamiseks tuleks õpetamise käigus jagada paberkandjal materjali, mis on ette valmistatud eaka eripärasid arvestades. Materjali peaks õpetama ka kasutama tuleohutusest rääkides

- Tuleohutusala informatsiooni jagamiseks eakatele tuleks kasutada rohkem televisiooni ja raadiot
- Edaspidi tasuks uurida, millistel aegadel eakad enamasti saateid vaatavad või mis on nende poolt eelistatud saatesarjad. Seda tasuks eraldi uurida ja planeerida eakatele mõeldud reklaamklipid näiteks nende saadete hulka, mida eakad eelistavad vaadata.

2.3.1 Järeldused

Eestis on ennetustöö laienenud erinevatele eagruppidele ja suunatud enam ohustatud sihtrühmadele. Eakatele inimestele suunatud ennetustöö on seotud tuleohutusega, tegevusi teostatakse projekti Kodu Tuleohutuks raames ja viimastel aastatel on päästjate kodukülastuste abil muudetud lähenemine isikukeskseks.

Eakate õpetamisel tuleb neile luua turvaline õhkkond ning motiveerida jagatavat informatsiooni vastu võtma. Eakatele informatsiooni jagamisel või neid õpetades tuleb arvestada nende vanusest tingitud muutustega kuulmises ja nägemises ning rääkida rahulikult ja madalal toonil silmsidet hoides. Informatsiooni edastamise kohast tuleb eemaldada taustamüra ja ruumis kasutada väikese eredusega pehmet valgust ning eelistada õpetamise ajana hommikuid. Eakate õppimise soodustamiseks tuleks õpetamise käigus jagada paberkandjal materjali, mis on ette valmistatud eaka eripärasid arvestades.

Eakatel on olemas teadmised suitsuanduri vajalikkusest, tulekahju korral käitumisest ja hädaabi kutsumisest. Probleeme esineb suitsuanduri hoolduse ja kontrollimisega, tulekahju kustutamisega erinevates olukordades.

Eakad on huvitatud saamast informatsiooni tuleohutuse ja tulekahju korral käitumise kohta ning informatsiooni peetakse usaldusväärseks, kui seda räägivad oma ala spetsialistid (sh päästjad). Informatsiooni saamise kohana eelistatakse erinevaid tele- ja raadiokanaleid, Internetis oleva info kasutamine on enamusele mitesobiv.

Lisaks päästjatele tuleks ennetustöösse kaasata ka rohkem sotsiaaltöötajaid, kes saavad kodukülastusi tehes eakatele informatsiooni jagada ja abistada ennetavate tegevuste õpetamisel.

KOKKUVÕTE

Käesoleva lõputöö „Tuleohutusosalase ennetustöö jõudmine eakateni Tallinna Kristiine linnaosa näitel“ eesmärgiks on hinnata eakate tuleohutusega seotud teadlikkuse taset ja esitada ettepanekud nende teadlikkuse tõstmise parandamiseks. Eestis on tuleohutusosalast ennetustööd tehtud projekti „Kodu tuleohutuks“ kaudu alates 2007. aastast, kuid eakate teadmisi ja oskuseid seoses tuleohutusega pole süstemaatiliselt uuritud. On muudetud eakateni jõudmise viise ja informatsiooni edastamist, rakendades individuaalseid külastusi ja vahetumaid vestlusi. Samas pole teada, kas on arvesse võetud õpetamisel eakate õppimise eripärasid. Lõputöö eesmärgiks on kirjeldada eakate tuleohutusega seotud teadmisi ja informatsiooni saamise eelistusi Tallinna Kristiine linnaosa eakate näitel ja esitada ennetustöö läbiviijatele ettepanekud eakate teadmiste tõstmise parandamiseks.

Uurimustöö eesmärgi saavutamiseks:

- kirjeldatakse ülevaاتlikult ennetustööd,
- kirjeldatakse eakate inimeste informatsiooni vastuvõtmist mõjutavaid faktoreid, mida peab arvestama nende õpetamisel ja teadlikkuse tõstmisel,
- hinnatakse eakateni jõudnud ennetustöö ulatust, informatsiooni edastamise viise ja arusaadavust ning selgitatakse välja nende eelistused tuleohutusosalase informatsiooni saamise viiside kohta,
- teooria ja uuringu tulemuste alusel tehakse järeldused ja ettepanekud eakatele tuleohutusosalase ennetustöö läbiviimise parendamiseks.

Uurimuse läbiviimiseks kasutas autor kvalitatiivset meetodit. Töö autor viis läbi poolstruktureeritud intervjuud 50 eakaga Tallinnas Kristiine linnaosa sotsiaalpäevakeskuses. Intervjuu koosnes küsimustest, kus intervjuueeritaval tuli vastata 29 küsimusele.

Käesoleva uurimistöö tulemustest tulenevalt esitab autor järgmised soovitusel:

- Suurendada koostööd sotsiaaltöötajatega ja kaasata nad tuleohutusosalase ennetustöö läbiviimisse, suunates neid aktiivsemalt hindama suitsuandurite töökorras olekut.
- Kaasata koostöösse ja korraldada koolitusi korteriühistutele tuleohutuse teemadel. Kuna kortermajades kardetakse ohuallikana ka naabreid, siis võiks korteriühistu kaardistada

ohtlikud korterid ja teha pistelisi kontrole nendes korteritesse veendumaks, et tuleohutus oleks tagatud.

- Kodukülastuste ajal tule kustutamise võimalusi käsitledes peaksid ennetustöö läbiviijad näitama neid võimalusi, mis on eakale sobivad ja jõukohased (nt. kustutamine õigete käepäraste vahenditega) ja pigem keskenduma sellele, kuidas ohutult evakueeruda.
- Ennetustöö läbiviijad peaksid arvestama eakate vanusest tingitud õppimise eripäradega. Eakatele informatsiooni jagamisel või neid õpetades tuleb arvestada nende vanusest tingitud muutustega kuulmises ja nägemises ning rääkida rahulikult ja madalal toonil silmsidet hoides. Informatsiooni edastamise kohast tuleb eemaldada taustamüra (st telekad ja raadiod peaks panema kinni) ja ruumis kasutada väikese eredusega pehmet valgust. Eelistada õpetamise ajana hommikuid. Eakate õppimise soodustamiseks tuleks õpetamise käigus jagada paber kandjal materjali, mis on ette valmistatud eaka eripärasid arvestades. Materjali peaks õpetama ka kasutama tuleohutusest rääkides
- Tuleohutuselase informatsiooni jagamiseks eakatele tuleks kasutada rohkem televisiooni ja raadiot
- Edaspidi tasuks uurida, millistel aegadel eakad enamasti saateid vaatavad või mis on nende poolt eelistatud saatesarjad. Seda tasuks eraldi uurida ja planeerida eakatele mõeldud reklaamklipid näiteks nende saadete hulka, mida eakad eelistavad vaadata.

Autor teeb tööst järeldused:

- Eakate õpetamisel tuleb neile luua turvaline õhkkond ning motiveerida jagatavat informatsiooni vastu võtma.
- Eakatele informatsiooni jagamisel või neid õpetades tuleb arvestada nende vanusest tingitud muutustega.
- Eakate õppimise soodustamiseks tuleks õpetamise käigus jagada paber kandjal materjali, mis on ette valmistatud eaka eripärasid arvestades.
- Eakatel on olemas teadmised suitsuanduri vajalikkusest, tulekahju korral käitumisest ja hädaabi kutsumisest. Probleeme esineb suitsuanduri hoolduse ja kontrollimisega, tulekahju kustutamisega erinevates olukordades.
- Eakad on huvitatud saamast informatsiooni tuleohutuse ja tulekahju korral käitumise kohta ning informatsiooni peetakse usaldusväärseks, kui seda räägivad oma ala spetsialistid (sh päästjad).

- Informatsiooni saamise kohana eelistatakse erinevaid tele- ja raadiokanaleid.
- Internetis oleva info kasutamine on enamusele eakatest mitesobiv.

SUMMARY

The aim of the present thesis „Fire prevention measures for elderly on the example of Kristiine district in Tallinn“ is to assess the level of awareness of elderly in regard to the fire safety and make proposals to improve their awareness. It is written in Estonian and consists of 50 pages. The fire prevention has been implemented in Estonia since the year 2007 via the project „Fire safety to homes“, but the knowledge and skills of elderly concerning fire safety have not been studied systematically. The ways of reaching elderly and forwarding information have been modified by applying individual visits and immediate conversations. Still, it is not known whether the distinctive features of elderly studies have been taken into consideration.

The objective of the final thesis is to describe the knowledge of elderly in regard to fire safety and their preferences of receiving information on the example of the elderly of Kristiine district in Tallinn and to make proposals for improving the knowledge of elderly.

To achieve the aim of the research work:

- the review of the prevention work has been described
- factors influencing the reception of the information by elderly, which must be taken into account when educating them and increasing their awareness, have been described
- the scope of prevention work that has reached the elderly, ways of forwarding and understanding information, also their preferences in regard to receiving fire safety information have been assessed
- on the basis of theory and the results of the research the conclusions and proposals are submitted to improve the conduct fire safety and prevention work amongst elderly.

The author used the qualitative method to perform the research. The author of the thesis conducted half-structured interviews with 50 elderly in social daily care centre of Kristiine district in Tallinn. The interview included 29 questions to which the interviewees had to answer.

VIIDATUD ALLIKATE LOETELU

Best, J., 2001. Effective teaching for the elderly: back to basics.. *Orthopaedic Nursing*, 20(3).

*Coppola, D., 2007. *Introduction to international disaster management*. Luht, K., 2011 *Päästeala ennetustöö üldolemus ja põhimõisted* [Võrgumaterjal]
Leitav:http://oppematerjal.sisekaitse.ee/luht/r_ennetamine/index.php?P%E4%E4steala_ennetust%F6%F6%FCldolemus_ja_p%F5him%F5isted [Kasutatud 9 aprill 2015].

Hirsijärvi, S., Remes, P. & Sajavaara, P., 2005. *Uuri ja kirjuta*. Tallinn: Medicina.

Laube, T. & Uku, H., 2014. *Kodukülastuste kokkuvõte 2014*, Tallinn: s.n.

Lowton, K. H. A. W. D. M. F., 2010. *Can Fire and Rescue Services and the National Health Service work together to improve the safety and wellbeing of vulnerable older people? Design of a proof of concept study*. [Võrgumaterjal]
Leitav:<http://www.biomedcentral.com/1472-6963/10/327> [Kasutatud 9 aprill 2015].

Luht, K., 2011b. *Päästeala ennetustöö*. [Võrgumaterjal]
Leitav:http://oppematerjal.sisekaitse.ee/luht/r_ennetamine/index.php?Eesti_praktiline_kogemus_ja_el_luviidud_projektid:%22Kodu_tuleohutuks%22 [Kasutatud 9 aprill 2015].

Luht, K., 2014. *Tule-ja uppumisõnnetuste ennetamine*. Tallinn: Sisekaitseakadeemia.

Märja, T., Lõhmus, M., Jõgi L., 2003. *Andragoogika: raamat õppimiseks ja õpetamiseks*. 2007 toim. Tallinn: Ilo kirjandus.

Päästeamet, 2007. *Päästeenistus on käivitanud projekti "Kodu tuleohutuks!"*. [Võrgumaterjal]
Leitav:<http://www.rescue.ee/1561> [Kasutatud 9 aprill 2015].

Päästeamet, 2011. *Eakate tuleohutuslane koolitusprogramm*, s.l.: s.n.

Päästeamet, 2014a. *Ennetustöö*. [Võrgumaterjal]
Leitav:<http://www.paasteamet.ee/et/paasteamet/ennetust66/> [Kasutatud 9 aprill 2015].

Päästeamet, 2014b. *Nelja-aastase projekti tulemusena tõsteti Eesti haiglate ja hooldekodude tuleohutust.* [Võrgumaterjal] Leitav:<http://www.rescue.ee/47076> [Kasutatud 9 aprill 2015].

Päästeamet, 2014b. *Tuleohutusjärelvalve.* [Võrgumaterjal] Leitav:<http://www.paasteamet.ee/et/paasteamet/tuleohutusj2relevalve/> [Kasutatud 9 aprill 2015].

Päästeamet, 2014. *Päästeameti strateegia 2015-2025.* [Võrgumaterjal] Leitav:<http://www.paasteamet.ee/dotAsset/3335858a-fc39-49d7-85f3-15962dfdc124.pdf> [Kasutatud 09 04 2015].

Päästeamet, 2015. *Tulekahjudes hukkunud 2014*, Tallinn: s.n.

Paju, I., 2005. *Õppimine elutee kontekstis : (eakate arusaamades) : magistritöö.* Tallinn: Tallinna Ülikool.

Paloturvallisuus, 2012. *Erytisryhmien paloturvallisuus.* [Võrgumaterjal] Leitav:<http://www.paloturvallisuus.info/Default.aspx?tabid=253> [Kasutatud 9 aprill 2015].

Ruholl, L., 2003. *Tips for teaching the elderly.* [Võrgumaterjal] Leitav:<http://www.modernmedicine.com/modern-medicine/content/tips-teaching-elderly> [Kasutatud 9 aprill 2015].

Sisäasiainministeriö, 2012. *Pelastustoimen strategia 2025.* [Võrgumaterjal] Leitav:<http://julkaisut.pelastustoimi.net/strategia2025/#/2/> [Kasutatud 9 aprill 2015].

Sisäministeriö inrikesministeriet, 2014. *Paloturvallisuus ja onnettomuuksien ehkäisy.* [Võrgumaterjal] Leitav:http://www.intermin.fi/fi/turvallisuus/paloturvallisuus_ja_onnettomuuksien_ehkaisy# [Kasutatud 09 04 2015].

Sisäministerö Inrikesministeriet, 2015. *Turvallisuusviestintä.* [Võrgumaterjal] Leitav:http://www.intermin.fi/fi/turvallisuus/paloturvallisuus_ja_onnettomuuksien_ehkaisy/turvallisuusviestinta [Kasutatud 9 aprill 2015].

Siseministeerium, 2012. *Turvalisuspoliitika 2012.* [Võrgumaterjal]
Leitav:http://issuu.com/siseministeerium/docs/turvalisuspoliitika_2012 [Kasutatud 9 aprill 2015].

Sotsiaalministeerium, 2013. *Aktiivsena vananemise arengukava 2013-2020.* [Võrgumaterjal]
Leitav:http://www.sm.ee/sites/default/files/contenteditors/eesmargid_ja_tegevused/Sotsiaalhoolekann_e/Eakatele/aktiivsena_vananemise_arengukava_2013-2020.pdf [Kasutatud 9 aprill 2015].

SPEK, 2015. *Sosiaali- ja terveysalan turvakorttikoolutus.* [Võrgumaterjal]
Leitav:<http://www.spek.fi/Suomeksi/Koulutus/Sosiaali--ja-terveysalan-turvakorttikoulutus>
[Kasutatud 9 aprill 2015].

Suitsuandurid, 2013. *Tuleohutuskampania 2013.* [Võrgumaterjal]
Leitav:<http://www.suitsuandurid.ee/et/tuleohutuse-meediakampania> [Kasutatud 9 aprill 2015].

Tallinna Linnavalitsus, 2015. *Tallinna statistikaatlas.* [Võrgumaterjal]
Leitav:http://statistika.tallinn.ee/citizmap.php?bookmark=8f348f0e888e40703c2a9190c663683a&view_type=table [Kasutatud 12 aprill 2015].

Uku, H., 2014. *2013.AASTA 12 KUU(jaanuar-detsember) PÄÄSTEAMETI STRATEEGILISTEPÕHINÄITAJATE ÜLEVAADE.* [Võrgumaterjal]
Leitav: http://www.raetps.eu/public/Ylevaade_2013_12_kuud.pdf
[Kasutatud 9 aprill 2015].

Veeohutus, 2014. *Veeohutus.* [Võrgumaterjal]
Leitav:<http://www.veeohutus.ee/> [Kasutatud 9 aprill 2015].

Õunapuu, L., 2012. *Valimid kvantitatiivsetes ja kvalitatiivsetes uurimustes.* [Võrgumaterjal]
Leitav:https://dspace.utlib.ee/dspace/bitstream/handle/10062/27764/valimi_koostamise_meetodid.html
[Kasutatud 2 mai 2015].

TABELITE JA JOONISTE LOETELU

Joonis 1. Intervjueeritavate sooline erinevus.....	22
Joonis 2. Intervjueeritavate elamutüübid.....	22
Joonis 3. Intervjueeritavate suitsuandurite arv	23
Joonis 4. Intervjueeritavate teadmiste pärinemine suitsuanduri vajalikkusest.....	24
Joonis 5. Intervjueeritavate suitsuanduri kontrollijad.....	25
Joonis 6. Intervjueeritavate teadmised tulekahju korral käitumise kohta.....	27
Joonis 7. Intervjueeritavate arvamus „Kes peaks rääkima tuleohutusest?“.....	29
Joonis 8. Intervjueeritavate eelistused „Keda eelistatakse info jagajatena?“.....	30

LISA 1. UURINGU ANKEETKÜSIMUSTIK

Pöördun Teie poole seoses oma lõputööga teemal “Tuleohutusalase ennetustöö jõudmine eakateni.” Minu töö eesmärgiks on hinnata eakate tuleohutusega seotud teadmisi ja leida võimalused nende teadmiste parandamiseks ning selle abil aidata kaasa tulesurmades hukkunud inimeste arvu vähendamiseks.

Uuringus ei küsita Teilt andmeid, võivad Teie isikut tuvastada. Kogutud andmeid kasutatakse Sisekaitseakadeemia Päästekolledži kadeti Taavi Kaarmaa lõputöös.

Küsitlen eakaid, kes elavad Tallinnas Kristiine linnaosas. Teie osavõtt antud uuringust on väga oluline - mida suurem on vastajate arv, seda täpsemalt kirjeldavad tulemused eakate teadmisi seoses tuleohutusega ning on rohkem võimalusi teha ettepanekuid eakate tuleohutusalaste etadmiste parandamiseks ning õnnetusi sellega ennetada.

ANKEET

TAUSTAANDMED:

- 1 Vanus .....
- 2 Sugu M / N
- 3 Elukoht
  - 3.1 korter
    - 3.1.1 puumajas
    - 3.1.2 kivimajas
  - 3.2 eramaja
    - 3.2.1 puidust
    - 3.2.2 kividest
  - 3.3 hoolekandeaustus
- 4 Kas Te elate üksi või koos lastega / sugulastega?
  - 4.1 elab üksi
  - 4.2 elab koos abikaasaga
  - 4.3 elab koos lastega (lastelastega)
  - 4.4 muu .....
- 5 Kas Te kasutate prille ja kas nendest on abi

- 5.1 jah, need aitavad
  - 5.1.1 lugemisel
  - 5.1.2 televiisori vaatamisel
- 5.2 jah, aga nendest pole abi (st ikka ei näe hästi)
- 5.3 ei kasuta

6 Kas Te kasutate kuulmisaparaati

- 6.1 jah .....
- 6.2 ei
- 6.3 märkused (nt uurija saab aru et tegelikult ei kuule isik hästi).....

PÕHIOSA:

7 Kas teil on kodus suitsuandur?

- 7.1 Jah
- 7.2 Ei

8 Mitu suitsuandurit Teil kodus on?

- 8.1 1
- 8.2 2
- 8.3 3
- 8.4 rohkem kui 3

9 Kas peate suitsuandurit vajalikuks?

- 9.1 Peab vajalikuks
  - 9.1.1 põhjendused .....
- 9.2 ei pea vajalikus
  - 9.2.1 põhjendused .....
- 9.3 ei oska öelda
  - 9.3.1 kommentaarid / põhjendused .....

10 Kuidas Te saite teada suitsuanduri vajalikkusest teada saite (st kes rääkis / kellelt kuulis)?

- 10.1 raadiost räägiti
- 10.2 telekast kuulis
- 10.3 lapsed rääkisid

- 10.4 naabrid rääkisid
- 10.5 sotsiaaltöötajad rääkisid / soovitasid
- 10.6 päästjad käisid kodus rääkimas
- 10.7 Muu.....

11 Kas teate, et suitsuanduri tööd tuleb kontrollida?

- 11.1 Jah, teab
- 11.2 Ei tea
- 11.3 Ei ole midagi kuulnud suitsuandurist

12 Kas teate kuidas suitsuandur annab märku patarei tühjaks saamisest?

- 12.1 Jah → lasta kirjeldada
  - 12.1.1 teab (st oskab kirjeldada)
  - 12.1.2 ei tea tegelikult (ei oska kirjeldada)
- 12.2 Ei tea

13 Kas Te kontrollite seda (suitsuanduri patareid) ise või teeb seda keegi lähedane?

- 13.1 Kontrollib ise
Põhjused / kuidas kontrollib (kirjeldada)
.....
- 13.2 Ei kontrolli ise
Põhjused (kirjeldada) .....
- 13.3 Keegi ei kontrolli
Põhjused (kirjeldada) .....
- 13.4 Kontrollivad lapsed /sugulased
Täpsustada kes ja millal tegi seda .....

14 Kas Te kardate tulekahju?

- 14.1 Jah
Põhjendus (miks?) .....
- 14.2 Ei
Põhjendus (miks?) .....

15 Kas te olete pidanud mingil põhjusel tuld kustutama?

- 15.1 Jah

15.1.1 Miks/kuidas?

.....

15.2 Ei

16 Kas teate kuidas tuleks tuld kustutada?

16.1 Teab

16.1.1 Oskab ka nimetada / kirjelda (lisada kirjeldus märksõnadega)

.....

16.1.2 Ei oska kirjeldada

16.2 Ei tea

17 Kust Te kuulsite või kes Teile rääkis / õpetas seda, kuidas tuld tuleks kustutada?

.....

.....

18 Kas teate, kuidas tulekahju korral käituda? (kui midagi põlema läheb)

18.1 Arvab, et teab

18.1.1 Oskab kirjeldada (lühidalt ka kirjeldus märksõnadega)

.....

18.1.2 Ei oska kirjeldada

18.2 Ei tea

Märkused, mis võib teadmatuse põhjuseks olla? .....

19 Kas teate numbrit, kuhu tuleks tulekahju korral helistada? Kuidas see number on?

19.1 Jah, oskab seda ka nimetada

19.2 Arvab et teab, aga ei oska numbrit öelda

19.3 Ei tea

Mis võib teadmatuse põhjuseks olla? .....

20 Kas Te olete kuulnud/näinud tuleohutusest rääkivaid reklaame / saateid?

20.1 Jah

20.2 Ei

21 Kus Te neid saateid / reklaame kuulsite / nägite?

21.1 Raadiost

- 21.1.1 Mis raadiosaade / kanal vmt .....
- 21.2 Telekast
  - 21.2.1 Mis saade / kanal .....
- 21.3 Ajalehest / ajakirjast
  - 21.3.1 Nimetab ajakirja/ ajalehe .....
- 21.4 Muu koht – täpsustada .....

- 22 Kas Te saite sellest raadios / telekas räägitud jutust või ajakirjas kirjutatud jutust aru?
  - 22.1 Jah
    - kommentaariid .....
  - 22.2 Ei
    - kommentaariid .....

- 23 Kas Teie arvates peaks rääkima tuleohutusalasest ja õnnetustest, mis võivad tekkida?
  - 23.1 Jah
    - Põhjendus .....
  - 23.2 Ei
    - Põhjendus .....
  - 23.3 Ei oska seda kommenteerida / vastata

- 24 Kas Teie arvates peaks rääkima sellest kuidas tulekahju korral käituda ja kuidas tuld kustutada?
  - 24.1 Jah
    - Põhjendus .....
  - 24.2 Ei
    - Põhjendus .....
  - 24.3 Ei tea

- 25 Kes sellest tuleohutusest / tulekahju korral käitumisest peaks rääkima Teie arvates?
  - 25.1 Päästjad
    - 25.1.1 Kommentaariid (+miks?)
      - .....
  - 25.2 Raadios
    - 25.2.1 kes (+ kommentaariid)? .....
  - 25.3 Telekas
    - 25.3.1 Kes (+ kommentaariid)? .....

- 25.4 Ajakirjas/ajalehes
 25.4.1 Millises? Miks? .....
- 25.5 Muu variant
 Täpsustada kes või kus .....
- 26 Kui Teil oleks võimalus valida, kellelt kuulda või kust kuulda tuleohutuse ja tulekahju korral käitumise kohta, siis kellelt / mis allikast Te seda sooviksite kuulda? Miks?
- 26.1.1 Need võiksid olla päästjad
 Miks? .....
- 26.1.2 Soovib kuulda raadiost
 Kes / Miks?.....
- 26.1.3 Soovib kuulda telekast
 Kes / Miks?.....
- 26.1.4 Soovib lugeda ajakirjast/ajalehest
 Millisest/Miks?.....
- 26.1.5 Muu variant
 Täpsustada .....
- 27 Kas oleks Teie arvates kasu sellest, kui Teile antakse / jagatakse selle kohta informatsiooni paberil?
- 27.1 Jah
 Miks? Põhjendus .....
- 27.2 Ei
 Miks? Põhjendus .....
- 28 Kas olete interneti kasutaja?
- 28.1 Jah
 28.1.1 Kas sealt vaataksite informatsiooni?
 Kommentaarid .....
- 28.1.1.1 Millisel leheküljel see peaks olema?
 .....
- 28.2 Ei kasuta
- 29 Kui sotsiaalpäevakeskustes või mõnes huviringis korraldataks eakatele tuleohutuselase informatsiooni päev, kas käiksite seda kuulamas?
- 29.1 Jah

Kommentaariid / põhjendus .....

29.2 Ei

Kommentaariid / põhjendus .....

29.3 Ei oska öelda

Kommentaariid / põhjendus .....